

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901. Första Kammaren. N:o 25.

Onsdagen den 24 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 11 a, med anledning af Kongl. Maj:ts framställningar i vissa frågor, som beröra regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

n:o 60, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om åtgärders vidtagande till befrämjande af öfre Norrlands kolonisation;

n:o 61, i anledning af väckt motion angående ersättning i vissa fall för byggnader, som uppförts å af kronan disponerad mark vid Malmberget;

n:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa utdikningar af myrmarker inom Tärna kapellförsamling af Vesterbottens län samt två inom Riksdagen väckta motioner i ämnet;

n:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande till landtförsvaret af mark, tillhörande *dels* indragna militiebostället n:is 17 och 22 Rinkåby i Kristianstads län, *dels ock* den från förra militiebostället n:o 1 Åhus i samma län afsatta kronopark;

n:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Karlshamns stad af öarne Frejsholmen och Boön med tillhörande skär och vattenrätt;

n:o 65, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af tomtplatser å kronoparken Bjurfors i Kopparbergs län;

n:o 66, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till förhöjda understöd åt landbruksskolorna i Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län;

n:o 67, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till ersättande af kostnaden för inköp af viss del af hemmanet $\frac{1}{4}$ mantal Hanö n:o 1 i Blekinge län m. m., och

n:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter stationskarlen Karl Alfred Larsson; äfvensom

bevillningsutskottets memorial och betänkande:

n:o 29, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 23 i anledning af väckt motion om ändring af tulltaxans bestämmelser rörande arbetad kautschuk eller gummi elasticum och gutta percha;

n:o 30, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 24, i anledning af väckt motion angående stadganden om att bolag, som eger jordbruksfastighet, skall, förutom vanlig bevillning, för denna rättighet årligen erlägga särskild bevillningsafgift;

n:o 31, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 25 angående tillägg till 17 § i bevillningsförordningen; och

n:o 32, i anledning af väckt motion om ändring i postbefordringsafgiften för inrikes bref.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge;

n:o 45, angående förtydligande af bestämmelserna om stämpelafgift för insättning å depositions- och kapitalräkning;

n:o 46, om ändring i gällande bestämmelser angående bevillningsafgift af bankbolag med sedelutgifningsrätt; samt

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af § 9 mom. 3 i tulltaxeunderrättelserna.

Vid föredragning af herr *Nordenfalks* nästlidne dag väckta och då bordlagda motion, n:o 41, angående skrivelse till Kongl. Maj:t i fråga om förbud för utskänkning å lägerplatser af vin och starkare maltdrycker, beslöt kammaren hänvisa denna motion till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 4.

Föredrogs å nyo andra särskilda utskottets den 13 och 16 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 6, i anledning af väckta motioner angående skrivelse till Kongl. Maj:t i fråga om åstadkommande af bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.

Herr Rettig: Att den fråga, som genom här föreliggande motioner blifvit bragt på tal, inom Andra Kammaren gjorts till en stor fråga kan ju synas mycket naturligt, ty delvis lämpar den sig mycket väl att deraf göra en stor fråga. Emellertid, granskar man med lugn och besinning de lagbestämmelser, som i ämnet finnas, synes det mig i detta afseende icke vara så illa bestäldt, som man här antydt. Under juli månad 1898 tillsatte Kongl. Maj:t en komité för att undersöka vissa den utrikes handeln och sjöfarten berörande frågor, och denna komité, i hvilken jag äfven hade förtroende att vara ledamot, fick på sitt program äfven sjöfartslagstiftningen. Komitén förför vid behandlingen af denna på samma sätt som vid andra till dess handläggning hörande frågor, den sökte bereda tillfälle för de i saken intresserade att yttra sig i ämnet samt framställa sina önskningsmål, i anledning hvaraf frågeformulär utsändes till dels samtliga handels- och sjöfartsnämnder i riket och dels handels- och köpmanna- samt sjökaptensföreningar tillika med andra i frågan intresserade personer. I anledning af de inkomna svaromålen satte komitén på sitt program behandling af frågorna rörande kontroll öfver fartygs sjövärdighet, lastlinietväng och bemanningslag, sakkunnige vid sjöförklarings upptagande, granskning af sjöförklaringar, rättskipningen i sjörättsmål samt kondemnerade fartygs användande i fraktfart. Af detta torde herrarne se, att komitén behandlat just de spörsmål, föreliggande motioner omfatta. Vid fullgörande af sin uppgift ansåg komitén den frågan först böra uppställas och undersökning göras, »huruvida ur sjöfartens och handels synpunkt åtgärder från det allmännas sida till förekommande af de olyckor och förluster, som kunna drabba person och egendom genom sjöovärdiga fartyg, må finnas nödiga eller lämpliga och alltså böra anordnas, eller huruvida man i detta afseende bör stanna vid nu gällande lagstiftning, som hufvudsakligen lägger ansvaret för fartygens sjövärdighet på befälhafvaren och reclaren».

Sträfvandena efter kontroll öfver fartygs sjövärdighet hafva hufvudsakligen utgått från England, der, såsom bekant, Plimsoll på 1870-talet väckte frågan med yrkande, att staten skulle utfärda bestämmelser om och öfvertaga kontroll i fråga om fartygens behöriga bemanning, rättigheten till förande af däckslast, begränsning af assuranssumman, viss lastlinie och slutligen årliga fartygsbesigtningar. År 1876 infördes en frivillig lastlinie, hvilken dock först 1890 blef lagstadgad. Egendomligt nog gälla bestämmelserna rörande lag-

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

stadgad lastlinie endast fartyg, när de gå till England, så att t. ex. engelska fartyg, som lasta i Sverige för att gå till Frankrike, icke behöfva följa ifrågavarande bestämmelser. och samma förhållande eger äfven rum med föreskrifterna i afseende å däckslast. Äfven har lagstiftning antagits rörande förande af spanmålslast samt rörande fartygs bemanning, så att besättningens antal å olika slags fartyg blifvit bestämd, men rörande besigtningar har man icke kommit till annat resultat, än att sådana företagas endast å fartyg, som taga passagerare. I många af de svar, som på komiténs frågeformulär inkommo, uttalades i nu berörda ämnen åsigter, att vi borde söka genom lagstiftning åstadkomma samma förhållanden som i England. Dessa frågor hafva emellertid många gånger varit föremål för den svenska och skandinaviska, för sjöfarten intresserade allmänhetens uppmärksamhet; särskildt har ett möte af en viss betydelse, Nordiska sjöfartsmötet, flera gånger behandlat dem. Senast var detta händelsen 1897. Jag säger, att detta möte egde en viss betydelse, då, såsom bekant, der pläga vara närvarande icke blott skeppsredare och assuradörer, utan äfven sjökaptener, jurister och embetsmän. Vid 1897 års möte möttes förslaget om lagstiftning i fråga om fartygs bemanning af ett bestämdt afslag. Likaså voro åsigtorna bestämdt emot lagstadgande af viss lastlinie. Då i denna fråga votering begärdes, antogs med alla de afgifna rösterna utom en den föreslagna resolutionen, hvarigenom mötet uttalade sig emot lagstiftning om lastlinie.

Vid behandlingen af inkomna svaromål fann emellertid 1898 års komité, att de kunde sammanfattas på det sätt, att för handen varande missförhållanden i afseende å sjöfarten kunde anses snarare bero på felaktigheter vid lagstiftningens tillämpning och öfvervakande än på ofullständighet och brist i afseende å positiva stadganden. Komitén hade den uppfattningen, att de stadganden, som här funnos, voro tillräckliga, men att vid deras tillämpning brister gjorde sig gällande, och komitén ansåg äfven för sin del, att, innan nya lagar stiftades och sjöfarten betungades med nya kostnader, tidsutdrägt och besvär, man borde tillse, om de redan befintliga vore odugliga eller huruvida för handen varande förhållanden verkligen fordrade nya lagstadganden. När man då jämförde de i England på senare tid tillkomna lagarne med den lag vi hafva, syntes det, som om denna borde vara tillräcklig. Redan 26 § sjölagen behandlar såväl fartygs utrustning som bemanning, lastning och stufning m. m. dylikt, och 32 § ålägger befälhafvare skyldighet att under resa, så vidt i mensklig magt står, hålla fartyget i sjövärdigt skick, hvarjemte 292 § innehåller för befälhafvare, som utan nödtvång går till sjös med sjövärdigt fartyg, straffbestämmelser, hvilkas maxima gå upp till 6 månaders fängelse eller 1,000 kronors böter, eller, om skada vållas, ett års fängelse. Dessutom stadgar 87 § om rätt för besättningen att dels entledigas, så vida icke fartyget är i fullständigt sjövärdigt skick, och dels påkalla besigtning.

Hvad nu besigtning i allmänhet beträffar, har, såsom jag nyss nämnde, sådan icke ens i England kunnat genomföras annat än för passagerarefartyg, och samma förhållande är äfven gällande i Sverige. Alla dylika fartyg skola, innan de börja sina resor för året, undergå

fullständig besigtning såväl i afseende å utrustning i öfrigt som hvad maskiner och ångpannor beträffar, och för fartyg, klassificerade i franska Veritas eller engelska Loyds, är genom gällande reglementen bestämdt, att de för vissa perioder, hvart annat eller hvart tredje år, ovilkorligen skola undergå generel besigtning. På samma sätt fordras af assuradörer för assurerade fartyg, att dessa behörigen undersökas och besigtigas. Det är således blott det lilla antal fartyg, som hvarken äro klassificerade eller assurerade, som är fritt från besigtning, men det är ju gifvet, att dels sjelfbevarelsedrift och omsorgen om en värdefull egendom och dels sjölagens bestämmelser ovilkorligen skola förmå egarne af dessa fartyg att tillse, att de blifva väl utrustade.

Hvad vidare lastlinie och däckslast beträffar, låter det ju mycket bra, då man säger, att lagen bör derom bestämma, men huru stor last af ifrågavarande slag ett fartyg kan taga eller huru djupt det kan lastas, beror ju helt och hållet på dess konstruktion. Aldre fartyg voro icke så mycket konstruerade för att kunna föra däckslast. Åt dem, som numera byggas för trälästraden, gifves deremot en sådan konstruktion, att de ovilkorligen böra taga en stor del af sin last ofvan däck. Det är således förenadt med mycken svårighet att i lag bestämma, huru stor däckslast må föras, samt angående lastlinie. Såsom sagdt, hör detta vara beroende på fartygens konstruktion och lastens beskaffenhet.

Hvad beträffar frågan om fartygs bemanning, är det enligt komiténs förmenande mycket svårt att genom lagstadganden här fastställa något visst, ty för fartyg af samma tontal kan besättningens antal vara olika allt efter olika omständigheter; för seglande fartyg bör det så t. ex. ovilkorligen vara beroende af fartygets rigg. Ett fregattskepp behöfver större bemanning än ett af samma storlek, som är riggadt till bark, på samma sätt som en bark behöfver flera man än ett skonertskepp. Att bestämma fartygens bemanning på grund af deras tontal vore således en mycket opraktisk bestämmelse.

På tal om besigtningar vill jag säga, att det blefve mycket svårt att få dugliga besigtningmän. I Stockholm och möjligen i de större städerna skulle det gå för sig, men i landsorten skulle det möta svårigheter. Troligen skulle der i flertalet fall tagas någon tjänsteman från tullen, hvilken i vanliga fall icke kunde hafva den erfarenhet eller de kunskaper, att han vore duglig som besigtningssman. Jag tror således, att äfven denna omständighet, att det blefve svårt finna lämpliga personer för besigtningars verkställande, talar emot införandet af lagbestämmelser derom.

För öfrigt är en viktig omständighet att härvid beakta, nemligen att genom bestämmelser af denna art skeppsredare och -befälhafvare skulle fritagas från det ansvar i afseende å fartygs utrustning, som de nu känna sig ega, hvilket ansvar i stället skulle kastas öfver på de myndigheter, hvilka då finge sig ålagdt att tillse, att allt vore i behörigt skick.

Sedan jag nu redogjort för komiténs åsichter i de ämnen, deri förslag till ändringar framstälts, hvilka af komitén blifvit afstyrkta, vill jag påpeka, att komitén i andra frågor ansett gällande bestämmelser icke fullt tillfredsställande; så t. ex. har sakkunneinstitutio-

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

neu, hvilken infördes för att bereda domarne sakkunniga biträden, hittills icke tienstgjort på ett lyckligt sätt. Mången gång har man i sjörättsmål, der sakkunnige varit närvarande, icke kunnat finna något spår af deras närvaro, ty de hafva ingen skyldighet att afgifva sina utlåtanden skriftligt. Det är af denna anledning komitén ansett, att dem borde äläggas afgifva skriftliga utlåtanden, och komitén har derfor hemställt, »att Kongl. Maj:t måtte vidtaga åtgärd för sådan ändring af sjölagen, att det blefve stadgadt, att, när i sammanhang med sjöförklarings upptagande undersökning enligt 317 och 319 §§ sjölagen hålles, de dervid enligt 314 och 319 §§ samma lag tillkallade sakkunnige skola till protokollet afgifva motiveradt yttrande angående orsaken till sjöolyckan». På samma sätt har komitén äfven funnit stadgandet om den kommerskollegium ålagda granskningen af sjöförklaringar icke vara tillfredsställande. Den har velat förorda, att en sakkunnig person måtte hos kommerskollegium anställas, hvilken borde ega de kunskaper och den utbildning, att han fullständigt kunde granska förekommande sjöförklaringar, och komitén har sålunda hemställt, »att vid kommerskollegium måtte anställas en i sjötekniska frågor sakkunnig person med praktisk utbildning i sjöväsendet, för att verkställa den kollegiet åliggande granskning af sjöförklaringar och andra göromål, som lämpligen böra åt en person med sådan specialbildning anförtros». Dessutom har komitén gjort anmärkning beträffande rättskipningens långsamhet i sjörättsmål. Komitén saknade emellertid anledning göra någon utredning i denna fråga, men har hemställt, »att rättskipningen i sjörättsmål måtte utfövas med snabbhet och att tillräckliga krafter för detta ändamål må stå till buds».

Slutligen har komitén yttrat sig angående kondemnerade fartygs användande i fraktfart, en af de frågor, som mest beröras af den ene af motionärerna, hvilken framhåller, att sådant användande efter kondemneringen mången gång förekommer. Om det förfaringssätt, som kommerskollegium nu lär tillämpa, alltid komme till användning, blefve det emellertid icke möjligt att efter kondemnering befrakta ett fartyg. Då ett dylikt kondemnerats, skall det utstrykas ur registret på anmälan af egaren, hvilken också bör återställa skeppshandlingarne. Skulle fartyget åter försättas i sjödueligt skick, brukar kommerskollegium först efter företedt bevis härom medgifva ny registrering samt utfärda nya skeppshandlingar. Detta förfaringssätt är icke lagstadgadt, utan en praxis, som för närvarande tillämpas, men blefve det stadgadt i lag, skulle enligt min öfvertygelse det mål, motionären eftersträfvat, derigenom vinnas. I enlighet med denna åsigt har äfven komitén hos Kongl. Maj:t hemställt, »att den praxis, hvarpå man sålunda lär inlagit, lagfästes».

Såsom herrarne funnit, har jag nu tillåtit mig redogöra för den s. k. sjöfartskomiténs arbeten i afseende å sjöfartslagstiftningen. Denna har af komitén granskats och jemförts med lagstiftningen i andra länder, hvarvid komitén dels kommit till det resultat, att man nu icke bör ytterligare skärpa de genom lagstiftningen för sjöfarten gifna bestämmelserna, och dels hemställt hos Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för åstadkommande af förändringar. Då sålunda en utredning för närvarande ligger hos Kongl. Maj:t

— komiténs utlåtande öfverlemnades i december månad förlidet år — och Kongl. Maj:t ännu icke hunnit att i ämnet höra vare sig embetsverken, handels- och sjöfartsnämnderna eller sakkunnige, men nådiga föreskrifter i ämnet förmodligen kunna väntas till nästa år, synes det mig högst egendomligt, att man icke kunnat afvakta Kongl. Maj:ts beslut i anledning af komiténs förslag, utan att motioner framkommit, gående ungefär i samma riktning som detta. Jag vill icke säga, att komiténs utredning är så förträfflig, men det är dock en utredning, och det beror nu på Kongl. Maj:t att undersöka, huruvida den varit tillfredsställande eller icke. Enligt min uppfattning borde därför herrar motionärer hafva kunnat vänta till nästa år med sina framställningar och tillsett, huruvida icke Kongl. Maj:t dessförinnan vidtagit förändringar uti något af dem angifvet syfte.

I anledning af hvad jag anfört, ber jag få yrka afslag på såväl motionerna som på utskottets hemställan.

Friherre De Geer: Då jag såsom suppleant inom utskottet deltagit i behandlingen af förevarande frågor, men icke haft tillfälle att genom reservation uttala min i någon mån från utskottets afvikande mening, skall jag bedja att här få göra det.

Såsom den förre talaren påpekade, känner sjölagen icke till någon annan kontroll i fråga om säkerheten på sjön än befälhafvarens ansvar. Han skall se till, att fartyget städse är i sjövärdigt skick och utrustadt med alla de redskap, som behövas såväl under vanliga förhållanden som i händelse olycka skulle inträffa. Underlåtes detta och olycka inträffar, skall det hållas undersökning. Om det dervid kan påvisas, att han underlåtit något i detta afseende och derigenom bidragit till olyckan, skall han, om han är vid lif, ställas till ansvar dervör. Någon statskontroll öfver huruvida han fullgör sina åligganden finnes icke. Den enda kontroll, som finnes omtalad i sjölagen, är, att besättningen, om den anser fartyget icke vara sjövärdigt, jemlikt § 87 kan påkalla besigtning. Men detta lär ytterst sällan förekomma, ty lagen stadgar, att om det kan visas, att det saknas *skälig* anledning att begära besigtning, får besättningen ersätta den kostnad, som för besigtningens verkställande erfordrats, och har den saknat *rimlig* anledning, drabbas den af ansvar. Teoretiskt är det nog riktigt, att befälhafvaren är den, som är ansvarig för att fartyget städse hålles i sjövärdigt skick. Han riskerar lifvet lika väl som besättningen. Men ett faktum är, att det finnes dåliga fartyg, som icke äro i sjövärdigt skick, och lika säkert är, att till dessa fartyg erhållas befälhafvare. Man kan dervör icke i alla fall lita på befälhafvaren. Detta har också lagstiftningen i viss mån medgifvit, ty i fråga om passagerarfartyg och utvandrarfartyg har den frångått denna princip. Der många människolif sättas på spel, vågar man icke lita på befälhafvaren, utan å dylika fartyg skola besigtningar företagas, och det finnes detaljerade föreskrifter rörande de räddningsredskap, pumpar, eldsläckningsmateriel och dylikt, som skola finnas å dessa fartyg.

I dessa motioner afses nu att söka få lagbestämmelser om preventiva åtgärder till förekommande af sjöolyckor äfven för lastfartyg, och motionärerna hafva i det afseendet föreslagit vidt omfattande åtgärder.

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

gårder. De vilja, såsom den föregående talaren påpekade, införande i sjölagen af bestämmelser angående lastlinien och däckslastens höjd och fastgörande. Utskottet har afstyrkt detta, såsom mig synes, på fullgoda skäl, emedan det icke passar för våra förhållanden, och de sakkunnige inom utskottet hafva på ett fullkomligt öfvertygande sätt framhållit, att den ifrågavarande lagstiftningen vore af mycket tvivelaktig nytta i fråga om säkerheten. Ty här om någonsin kan kaptenen bäst för hvarje resa bestämma, huru hans fartyg skall lastas, och hvilken däckslast det kan föra. Då jag är alldeles ense med utskottet härutinnan, skall jag icke uppehålla mig dervid.

I två punkter, nemligen i fråga om besigtning af kondemnerade fartyg och besigtning af ångfartygs pannor och ångrör, har utskottet godkänt motionärernas framställning och förordat en underdånig skrifvelse i syfte att få en sådan kontroll. Utskottet har här således frångått sjölagens princip, att befälhafvaren är den, som bäst kan bedöma sådant, ty icke är det något hinder för att befälhafvaren lika väl kan bedöma, om ett fartyg, som varit kondemneradt, åter blifvit försatt i sådant skick, att detsamma utan fara kan användas, som han kan göra i fråga om ett annat fartyg.

Beträffande besigtning af ångpannorna har utskottet ansett, att befälhafvaren dertill saknar nödig sakkunskap. I så fall borde han väl dock kunna skaffa sig biträde af sakkunnig person. Jag nämner detta för att konstatera, att här anses befälhafvaren icke tillräcklig. För öfrigt är jag ense med utskottet i fråga om befogenheten af att dessa besigtningar komma till stånd.

Sedermera hafva motionärerna en hel del förslag, såsom bland annat i fråga om befälhafvarens kompetens. Fordringarna härutinnan vid inrikes sjöfart äro mycket obetydliga — han behöfver endast hafva fyllt 21 år. Härvid har nu invändts, att den s. k. handels- och sjöfartskomitén redan haft saken om hand och afgifvit sitt betänkande till Kongl. Maj:t. Utskottet har därför icke velat vara med om något förslag i den riktningen.

Vidare har det föreslagits bestämmelser om bemanning, men som jag finner den saken vara mindre vigtig, förbigår jag densamma för att komma till den efter mitt förmenande vida vigtigare sista punkten i herr Widéns med fleres reservation, deri afhandlas, »huruvida och på hvilket sätt, till ernående af mera tillfredsställande kontroll å fartygs sjöduglighet, besigtningar må kunna anordnas äfven å andra fartyg än passagerareångfartyg». Reservanterna säga, att det klagas allmänt öfver att sjölagens ifrågavarande bestämmelser icke efterlevas. Såsom bekant, finnes det icke särskilda sjöaklagare, och det lär högst sällan förekomma, att vara stadsfiskaler äro så hemmastadda i sjölagen, att de väcka åtal, om det visas, att ett fartyg varit mindre sjödugligt och därför förolyckats.

Det har af många auktoriteter uttalats, att allt här icke vore så väl bestämdt. Sälunda yttrar sista handels- och sjöfartskomitén följande: »I de yttranden, som infordrades från handels- och sjöfartsnämnderna i riket, föreningar för främjande af handels och sjöfartens intressen, sjöförsäkringsbolag m. fl., klagas, enligt hvad komitén konstaterar, skarpt deröfver, att sjölagens ifrågavarande bestämmelser icke efter-

lefas, och handels- och sjöfartskomitén själf erkänner, att missförhållanden förefinnas i afseende å lagens tillämpning och öfvervakande, ehuru den för sin del icke ville göra någon hemställan om anordnande af särskild statskontroll öfver lastfartygs sjövärdighet.»

I Norge har också nyligen en komité tagit dessa saker i öfvervägande, och ehuru man inom denna komité var fullt enig angående behöfvat af statskontroll, voro åsigtterna delade om huru denna kontroll skulle anordnas.

Slutligen har äfven utskottet här på sid. 19 i betänkandet medgifvit, att någonting kunde behöfva göras. Utskottet omtalar först hvad den officiella statistiken visar i fråga om sjöolyckor, och man ser af redogörelsen, att i medeltal 50 svenska fartyg om året gått helt och hållet förlorade. Efter att hafva omtalat detta, säger utskottet: »Om än utskottet icke finner de anförda siffrorna egnade att väcka betänklighet, vill utskottet dock ingalunda förneka önskvärdheten af att åstadkomma strängare kontroll å efterlefnaden af sjölagens bestämmelser angående fartygs sjövärdighet, men utskottet har icke trott sig finna någon nöjaktig lösning på spörsmålet, huru denna kontroll skulle lämpligen genomföras.»

Huivudskälet mot införande af en sådan kontroll är ju det, att man har ansett, att det skulle lägga en stor tunga på sjöfarten och verka mycket hindrande. Tänker man nu emellertid på, hvilka fartyg det är som skulle behöfva kontroll, finner man ju först och främst, att passagerare- och utvandrefartyg redan äro underkastade kontroll, så att dem behöfver man icke tänka på. Vidare hafva vi en stor och vigtig kategori af fartyg, de, som användas i utländsk fraktfart och hvilka därför, för att med framgång kunna konkurrera på den utländska fraktmarknaden, måste vara intagna i något af de stora utländska klassificeringsbolagen. Sådana fartyg byggas enligt vissa af bolagen antagna föreskrifter och äro sedan underkastade mycket noggrann kontroll från dessa bolags sida. För att kunna bibehålla sin klass i bolaget, måste ett sådant fartyg hållas i fullt sjövärdigt skick, och jag föreställer mig därför, att det vid dessa fartyg icke skulle behöfvas någon annan kontroll, och skulle kontroll införas, kunde det vara tillräckligt, att egaren till ett sådant fartyg visar, att fartyget har en viss klass i »Bureau veritas» eller »Lloyd» eller hvad de heta dessa bolag.

Sedan återstå öfriga fartyg, och det är bland dem, som de dåliga och farliga fartygen finnas.

Det uppgafs af en ledamot inom utskottet, som för öfrigt var emot införande af kontroll, att i södra Sverige, på westkusten i synnerhet, inköptes gamla och kasserade fartyg från Norge, som sedermera användes för fraktfart. Dessa fartyg voro i allmänhet synnerligen dåliga och riskabla. För dem skulle nog kontroll kunna behöfvas, men då man icke kunde införa kontroll ensamt för deras räkning, kunde man icke vara med i fråga om de öfriga. Det uppgafs vidare, att sådant äfven förekommer i andra delar af Sverige. Fartygen få gå så länge som helst; så länge någon kapten vill föra dem, har ingen annan något att göra med dem. Ingen frågar efter, om de äro försedda med pumpar, lifbojar, eldsläckningsmateriel m. m. Kap-

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

tenen får sörja för dem bäst han vill, till dess olyckan inträffar. Då skulle han naturligtvis blifva underkastad ansvar, om han kommit undan med lifvet, men det lär sällan inträffa.

En af motionärerna, herr Kinnman, har, synes mig, gifvit ett praktiskt uppslag till huru kontrollen skulle kunna anordnas. Om man också icke kunde åstadkomma fullständig trygghet och lika noggrann besigtning som af passagerareångfartyg, kunde dock mycket utträttas genom att tillsätta inspektörer, som tillfälligtvis besigtigade fartygen för att efterse, om gällande bestämmelser i verkligheten iakttoges. »Endast medvetandet», säger herr Kinnman, »att inspektören när som helst kunde infinna sig för inspektion, skulle orsaka större aktsamhet och påpasslighet vid föreskrifternas iakttagande». Det skulle vara någonting analogt med de vanliga yrkesinspektionerna. Häremot har utskottet anmärkt, att fartygsinspektionen skulle komma att verka under helt andra förhållanden än den allmänna yrkesinspektionen. Medan sålunda inspektion af en fabrik eller annan anläggning å land kan verkställas utan att förhindra rörelsens fortgång och sålunda utan större olägenhet för egaren, vore det för sjöfarten mycket menligt, om fartyg, färdiga till afgång, skulle underkastas den tidsutdrägt, som inspektion, om densamma skall vara effektiv, måste föranleda. Någon fullt betryggande effektivitet, säger utskottet vidare, torde dessutom i allt fall besigtningen icke kunna ernå, då det svårigen torde böra verkställas en inspektör rätt att t. ex. fördra bottenbesigtning af ett lastadt fartyg. Så skulle saken naturligtvis icke anordnas, och det hafva väl reservanternas icke heller tänkt sig, utan inspektören skulle väl förses med en förnuftig instruktion, så att han väljer lämpligare tid för sitt besök, än när fartyget skall gå. Samma oegentlighet skulle kunna inträffa vid den af utskottet förordade besigtningen af ångpannorna, i fall inspektören infunne sig just då fartyget skulle gå.

Vidare har utskottet anmärkt, att det skulle uppstå stora betänkligheter med anledning af kostnaderna för denna inspektion, och utskottet har tänkt sig, att kostnaden skulle läggas på fartygen. Men så har icke herr Kinnman föreslagit, utan han har tänkt sig, att dessa inspektörer liksom yrkesinspektörerna skulle vara aflönade af staten. Jag vågar naturligtvis icke vidare inlåta mig på, huru detta skulle ordnas, men jag kan icke tänka mig annat, än att en yrkesinspektion skulle kunna åstadkommas äfven på detta område. Det yttrades här under debatten om ersättning för olycksfall i arbete, att det vore oegentligt, att ett sådant yrke som sjömannens skulle vara uteslutet. Jag medgifver detta, men det förefaller mig som en ännu större oegentlighet, om ett yrke sådant som sjömansyrket, der människors lif mer än i de flesta andra yrken äro beroende af den använda materielens beskaffenhet, skulle vara uteslutet från de förmåner, som blifvit tilldelade andra yrken genom yrkesinspektionen.

Jag tillåter mig nu därför hemställa, att, om kammaren skulle ändå vilja vara med om en skrifvelse rörande besigtning af fartyg och ångpannor, kammaren i likhet med reservanternas förslag måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, om och i hvad mån föreskrifter lämpligen kunna meddelas *dels* till

förebyggande deraf, att kondennerade fartyg användas i fraktfart utan att deras sjövärdighet blifvit genom behörigt bevis ådagalagd, dels i syfte att kontroll må komma att utöfvas å beskaffenheten af ångfartygs pannor och ångrör, dels ock till vinnande af betryggande kompetens hos befälhafvare.

Jag yrkar således bifall till herr Widéns m. fl. reservation.

Herr Sanne: Herr greve och talman! Mina herrar! Vår gällande sjölag har tillkommit efter gemensam beredning af komiterade från de skandinaviska länderna. Denna gemensamma lagstiftning, som antogs 1891 och sålunda nu fungerat i 10 år, har visat sig praktisk och till allmän belåtenhet. Samma lag gäller äfven för Danmark och Norge. Lagen har stränga bestämmelser i afseende på rättigheter och skyldigheter för såväl redare som befälhafvare, besättning och lastegare, tillgodoseende allas intressen och säkerhet. Det var således fullkomligt oväntadt erfaras, att två motioner inkommit från Andra Kammaren, gående ut på att begära ytterligare stränga bestämmelser, som endast skulle gälla Sveriges sjöfartsnäring, hvilka bestämmelser jag anser för oss skulle vara hvarken lyckliga eller nödvändiga och allenast försorsaka kostnader, tidsförlost och trakasserier. Att jag har skäl för detta mitt påstående framgår af de statistiska uppgifterna, som visa, att Sveriges handelsflotta, som utgöres af omkring 2,800 stycken segelfartyg och ångbåtar, har under förlidet år genom sjöolyckor förlorat 38 segelfartyg och 5 ångare, hvilket gör 1,9 procent för de förra och $\frac{5}{8}$ procent för de senare eller i medeltal 1,5 procent, och ungefär likaså flera föregående år — ett förhållande, som visar, att vår sjöfart står på den punkt, att de flesta andra nationer visa större olycksfallsprocent. Jag ber att få nämna, att Norge har under samma tid ungefär 50 procent flera sjöolyckor, och äfven England, ehuru det har sin Plim-solls-lag, står efter oss.

Ene motionären har visserligen sökt visa, att vi skulle hafva mycket större procent förlorade fartyg. Det är dock icke rätt. Han har bland de förolyckade fartygen inräknat dem, som blifvit slojade till följd af ålder eller dåliga fraktkonjunkturer och som blifvit använda för andra ändamål, hvarigenom de gått ur fartygsregistret, men man kan icke kalla dem för förolyckade.

Då de framlagda motionerna blifvit allsidigt och sakligt behandlade i utskottet, ber jag att få, herr greve och talman, yrka bifall till utskottets förslag i de tre föreliggande punkterna.

Herr Dickson: Om herrarne hafva läst herr Smiths motion, hafva herrarne der funnit under förslaget om lastlinie omförmälda två bedröfliga tilldragelser. I ena fallet hade i en bann vintertiden inkommit ett ångfartyg, som varit utsatt för svår öfverisning och fått hela backen och främre delen af styrhytten betäckta med is, hvaraf fartygets främre del var så nedtyngd, att halfva propellern stod öfver vattnet. Vid ett annat tillfälle inkom en fartygsbesättning med förfrusna lemmar, hvilka måste opereras. Detta är onekligen bedröfliga händelser. Men skall man draga någon slutsats deraf,

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Om bestämmelser till motverkande af de med sjofarten förbundna faror.
(Forts.)

borde det väl vara den, att man borde upphöra med sjöfarten under vintern. Herr Smith gör emellertid icke den slutsatsen. Herr Smith gör den slutsatsen, att man bör hafva en lastlinie, det vill säga att man icke får lasta fartyget så, att det sjunker under en viss linie. Nu inse herrarne, att det senare exemplet om de förfrusna matroserna berodde icke på, huru fartyget var lastadt, utan på helt andra omständigheter. Hvad det förra exemplet angår, så har jag hört sakkunnig person uttala den tanken, att om fartyget hade varit fullastadt, hade propellern icke kunnat höja sig så mycket öfver vattnet. Det tyckes således, som om dessa omständigheter icke hade så mycket att göra med lastlinien, men det låter rörande, och det är på det viset man söker få till stånd en känslöstämning för att sedermera få folk att antaga en lag.

Jag är herr Rettig tacksam för den utredning, han gaf af den nuvarande lagstiftningen, och jag ber att endast få erinra, att ansvaret ligger på befälhafvaren, som svarar för allt. Besättningen har rättighet att begära besigtning af fartyget; jag ber emellertid, med anledning af hvad friherre De Geer yttrade om att besättningen dervid kunde blifva ansvars- och ersättningsskyldig, få betona, att detta ju är helt naturligt. Ty det är ju klart, att om besättningen utan rimlig anledning har begärt, att fartyget skulle stoppas och lossas för att undersökas, har den gjort det icke af fruktan, utan af elak afsigt, och då skall den straffas, liksom, om den gör det utan skäligen anledning, den drabbas af de kostnader den vållat. Har den haft skäligen anledning för sin begäran, har den rätt att blifva entledigad. Befälhafvaren är ansvarig; misslyckas seglatsen, och han kommer hem och har gjort sig skyldig till något fel, så kommer det fram vid den sjöförklaring, som alltid skall afgifvas, och det upplystes inom utskottet, att vid åtskilliga tillfällen denna sjöförklaring gifvit anledning till åtal och straffällande. Om detta nu också endast skett vid vissa tillfällen, så visar det i allt fall, att kontroll förefinnes.

Skulle man nu införa bestämmelser om lastlinie eller om besigtningar, så är det en ytterst svår sak att lagstadga om, och det medför dessutom den olägenheten, att man flyttar öfver ansvaret från befälhafvaren till myndigheten. Då en sådan förklarar fartyget sjövärdigt, vore befälhafvaren naturligtvis skyldig att gå med det och att nedlasta detsamma till den uppgifna lastlinien, äfven om han skulle finna detta vara betänkligt. Man lägger således icke ansvaret på rätt håll.

Herr Rettig anmärkte, att det icke borde föreslås någon skrifvelse, då en komité redan afgifvit ett yttrande och gjort en hemställan i fråga om kondemnerade fartyg. Men nu är det ju så, att sedan komitén på en sida yttrat sig om denna sak, har utskottet funnit, att den borde mera betonas. Herr Rettig borde icke vara missnöjd med att utskottet upptagit komiténs förslag, och den formella sidan af saken får man väl öfverse med, då det samtidigt är fråga om att aflåta en annan skrifvelse, mot hvilken herr Rettig icke hade något att anföra, ehuru han yrkade afslag, nemligen om besigtning af lastångfartygs maskiner och ångpannor.

Det är redan nu så, att passagerarfartyg och emigrantfartyg skola

besigtigas. Flertalet af de personer, hvilka gå ombord å fartyget, äro icke sjökunniga och kunna sålunda icke bedöma, om detsamma är sjö-
 dugligt, och det kan inträffa, att de, som först gå ombord, tycka det
 vara lagom med folk, men så tager kaptenen ombord ett antal, som
 möjligen medför fara. Derför måste man för dessa fartyg stadga en
 allmän kontroll, och det möter icke heller några svårigheter, enär
 passagerareångfartygen utgå från större centra, hvarest det är jem-
 förelsevis lätt att åstadkomma en besigtning, hvilken besigtning na-
 turligtvis ingifver ett visst förtroende hos allmänheten. Men det är
 stor skilnad mellan dessa och andra fartyg.

Nu har emellertid utskottet trott sig kunna föreslå besigtning
 hvad ångpannor och dylikt beträffar äfven å lastångare, detta der-
 för att ångpannorna tarfva mycken tillsyn och äro svåra att be-
 sigtiga af andra än verkligt sakkunnige. Det kan hända, att kaptenen
 är en duglig sjöman och sköter sitt fartyg utmärkt, men saknar insigt
 att kunna pröfva maskiner och ångpannor, och det är äfven lättare
 att anordna kontroll öfver dessa större fartyg. De besöka nemligen å
 vissa tider platser, der mekaniska verkstäder finnas, för att få sina
 maskiner omsedda, och då går lätt att få en besigtning till stånd.
 Helt annorlunda är det med andra fartyg.

Det nämndes, att utskottet sagt, att en kontroll vore önskvärd
 äfven här. Ja, önskligt vore det nog och mycken oro skulle då
 undvikas i detta afseende. Men det låter sig icke göra och be-
 hofvet är ej heller konstateradt. Herr Sanne anförde, att antalet för-
 olyckade fartyg icke är särskildt stort i förhållande till hela vår
 handelsflotta. Vi få också betänka, att fartygsolyckor kunna inträffa
 af många anledningar och icke blott derför att fartyg äro dåliga.
 Ångaren Rex strandade utanför Trelleborg och Svea vid Sassnitz,
 och två ångare förnade emot hvarandra utanför Saltholmen, dervid
 det ena gick till botten. Alla dessa fartyg voro i utmärkt skick, de
 voro passagerarebåtar och hade undergått besigtning; anledningen
 till olyckan var således icke bristande sjöduglighet. Man får så-
 lunda akta sig att af några anförda siffror här draga allmängiltiga
 slutsatser.

Jag vet icke, hur det kan förhålla sig med inköpet af gamla
 fartyg från Norge, men om dessa äldre fartyg användas i Sverige,
 kan det ju låta sig göra, enär farvattnen och farorna äro så olika;
 på vissa trader kunna nog dessa äldre fartyg användas. Naturligt-
 vis skulle det blifva mycket svårt att anordna en tillfredsställande
 inspektion. Man har sagt, att inspektören skulle kunna resa om-
 kring och taga reda på fartygen. Men när han kommer till en hamn,
 har fartyget kanske redan seglat derifrån, och på samma sätt kanske
 när han kommer till den nästa. Och för öfrigt är det icke lätt att
 besigtiga ett fartyg, som är lastadt, och icke heller kan man ålägga
 fartyget att viss gång om året besöka en viss hamn för att besigtigas.
 Man kan tänka sig detta för de större fartygen, men för de mindre
 blefve det högeligen betungande icke minst ur ekonomisk synpunkt,
 så vidt man skulle bibehålla den hittills följda principen, att pas-
 sagerareångfartygen få betala besigtningen.

Jag kan emellertid icke anse förhållandena vara sådana, att

*Om bestäm-
 melser till
 motverkande
 af de med
 sjöfarten
 förbundna
 faror.
 (Forts.)*

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

någon framställning i det af Friherre De Geer anförda syfte är behöflig. Jag tror detta skulle rubba det system, som hittills varit rådande inom lagstiftningen. Jag framhåller vidare, att utskottet har försökt att bland dessa många vexlande yrkanden utvälja just dem, som vore af praktiska behof påkallade och kunde låta sig genomföras.

Jag tillåter mig yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Jag hade icke tänkt begära ordet i denna fråga, då jag icke är tillräckligt förfaren på sjöfartsnäringsens område, för att mina ord skulle kunna tillmätas någon betydelse, men det har under diskussionen följt ett yttrande, mot hvilket jag måste inlägga min gensaga.

Talaren på skånehänsken nämnde, att å vestkusten skulle hafva skett omfattande inköp från Norge af mindre sjödugliga fartyg. Jag ber då få säga, att beträffande det län jag här representerar, Bohuslän, hvilket ju är det mest sjöfartssidkande vid vestkusten och har den största fraktfarten, förekomma icke några dylika köp, och erfarenheten visar ingalunda, att, om någon gång fartyg inköpts från Norge, dessa varit i sjöodugligt skick. Det hade varit önskligt, om talaren hade kunnat styrka sin uppgift med några siffror, önskligt menar jag från talarens ståndpunkt, men så länge så icke skett, förefaller det mig vara en alldeles för lös grund att deruppå bygga en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

På samma gång och medan jag har ordet, ber jag få tillägga, att jag för min del gerna går med på utskottets förslag, men det har inom fackmannakretsar väckt någon tvëkan, när vi se det yrkande, som blifvit bifallet af Andra Kammaren särskildt beträffande besigtningmän, och jag instämmer fullkomligt med hvad den siste talaren nämnde i afseende å olägenheterna af en sådan inspektion, som skulle öfverflytta ansvarigheten från befälhafvaren och till en särskild myndighet. Om man läser sjölagens 26:te paragraf, finner man der fullt betryggande bestämmelser i afseende å denna ansvarspligt för befälhafvaren. Nu kan visserligen sägas, och jag tror till och med, att det yttrandet blifvit fäldt, att denna lag icke alltid efterlevs, men då är det väl bättre tillse, att gällande lag blir verkande, än att komma och bättra på med en ny förordning. Och för öfrigt visar erfarenheten åtminstone från våra bygder ingalunda, att vi hafva något sådant behof, som förslagsställaren i Andra Kammaren velat förmena. Olyckor kunna alltid inträffa äfven med de bäst utrustade fartyg, och till och med af våra lotsångare hafva icke mindre än två stycken lidit haveri under de sista åren, och dessa hafva ju hvarken däckslast eller lemna i afseende å bemanning något öfrigt att önska.

Utskottets förslag kan jag, som sagdt, gå med på; men om deraf skulle följa något slags sammanjemkning i syfte att genom fartygsinspektioner och besigtningmän ingripa uti befälhafvarens ansvar, kan jag för min del icke vara med derom.

Jag anbåller således att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Möller: Jag skall anhålla att få förena mig uti friherre De Geers anhållan om bifall till reservanternas förslag. Jag kan icke neka till, att när jag läste igenom utskottets betänkande, tyckte jag nog, att derigenom blåste en viss sjövind, men icke var det någon mild zephir, men en kall, skarp vind. Några andra än rent ekonomiska skäl bjuder utskottet icke, och då man talar om att det skulle blifva betungande för vår sjöfartsnäring, anföras inga bevis för detta påstående. Man väger mot hvarandra å ena sidan den ekonomiska förmånen samt å andra sidan *menniskors helsa och lif*.

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Såsom under diskussionen framhållits, har ju redan principen i § 26 sjölagen brutits i fråga om passagerare- och emigrantfartyg, och af hvilket skäl? Jo, naturligtvis därför, att dessa fartyg frakta ett större antal människor än de andra, och att dessas passagerare ej besitta den sakkännedom, som besättningen å sjelfva fartygen kan hafva. Jag vet icke, om detta utskottets resonnement håller streck, att först när det gäller ett större antal människolif, får man anse staten hafva skyldighet att ordnande och skyddande inskrida. Det andra skälet var, att besättningen eger större sakkunskap att bedöma fartygets sjöduglighet och att den enligt sjölagen eger rättighet att göra anmärkningar. Ja, det är nog sant, att sjölagen innehåller dylika bestämmelser, men jag vågar påstå, att dessa i de flesta fall endast äro bestämmelser på papperet. Eller är det någon, som verkligen tror, att halfva besättningen i alla de fall, då inspektion vore önskvärd, vågar utsätta sig för den dermed förenade risken? Okunniga som de ofta äro, håller rädslan för straffbestämmelserna dem tillbaka; äfvenledes sakna de förmåga att bedöma de fall, när dessa skulle kunna komma att å dem tillämpas, och de våga ej af fruktan för befälhafvaren att i detta som i många andra fall, exempelvis i fråga om spisordningens tillämpning, framställa några anmärkningar, huru lagligen befogade de än skulle kunna vara. Eller tro herrarne, att våra sjömän verkligen alltid få sådan kost, som är bestämd i denna spisordning? Jag känner åtminstone flera fall, då detta icke varit händelsen.

Utskottet har påpekat, att den engelska lagstifningen är en undantagslagstiftning. Nå väl, jag anser detta vara en heder för England att i detta fall intaga en undantagsställning. Hvad undantaget beträffar, intager det dock en ganska stor plats, då det, som vi veta, rör sig om *halfva världstonnaget*, hvarken mer eller mindre.

Man har framhållit den i sjölagen rådande principen om befälhafvarens ansvarighet och att denna skulle genom den ifrågasatta inspektionen komma att förringas. Jag kan för min del omöjligt fatta, huru man kan anförda detta skäl. Teoretiskt sedt, kan det nog vara riktigt, men om detta håller streck i praktiken, derom hyser jag mina tvifvel. Nog få vi väl medgifva, att det låter tänka sig, att en fartygsbefälhafvare, lockad af utsigten om en hög vinst, delegare eller kanske sjelf redare för fartyget, fatalist och oförfvägen, som sjömän ofta äro, att han riskerar sitt och besättningens lif. Jag frågar, har besättningen, sedan kanske fartyget gått till botten, något gagn af att man ställer till med en rättegång mot befälhafvaren, måhända den ende som räddats? Jag tror det då vara bättre att

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

tillgodose besättningens intressen och förebygga olyckan genom att undersöka, om fartyget är fullt sjödueligt eller icke.

Man har äfven ansett det vara betryggande, om undersökningarna gjordes mera omfattande rörande utrönandet af orsakerna till sjöolyckor. Låter det dock icke tänka sig, att en befälhafvare, som, lockad af vinstbegär, gått ut med ett sjödueligt fartyg, efter inträffad olycka vid afgifvande af sin beedigade sjöförklaring, kan drivas att göra sig skyldig till mened? Äfven detta torde vara en sak att tänka på. Humanitetsskäl synes man här icke vilja tillmäta någon betydelse; lugnt och kallt skall frågan prövas, uteslutande från den ekonomiska sidan. Jag förstår måhända icke sjöfartsnärings tillräckligt och har icke heller några intressen i dessa saker såsom redare, hvadan jag måhända kan anses sakna förmåga att bedöma denna sak. Dock vill jag nämna, att vid det fjerde nordiska sjöfartsmötet uppträdde hamnkaptenen Annerstedt i Malmö och yttrade: »Om man tänker på, huru en sjöförklaring tillkommer såsom följd af en inträffad olycka, så kan man vara förvissad om, att en erfaren och välbetänkt skeppare upptager i journalen, hvad derom bör sägas, och anför fakta i korta och bestämda ordalag. Men tyvärr måste vi äfven tänka oss andra fall. Jag tänker mig då, att en befälhafvare förer ett fartyg, som icke kan kallas sjövärdigt, men han hör ej till de betänksamma, och så råkar fartyget ut för en olycka. Han söker då på bästa möjliga sätt i sjelfva sjöförklaringen skydda sig sjelf och skjuter skulden på andra samt afgifver en sjöförklaring, hvari det heter, att fartyget lemnat hamnen fullt sjövärdigt, väl bemannadt m. m. Denna sjöförklaring uppläses nu och, hvad värre är, den är *under ed bevitnad af en hel besättning*». Jag tycker, att detta är ett uttalande från sakkunnigt håll, hvilket åtminstone icke bör frånännas betydelse.

Vidare talar man om att förhållandena till utlandet böra här verka återhållande för oss, men vi måtte väl dock vara herrar i vårt eget hus, och anse vi något vara orätt, böra vi väl söka afhjelpa detta utan att låta skrämman oss af antaganden eller öfverdrifna främmande hänsyn?

En föregående talare nämnde, att han icke hade sig bekant, att några sjödueliga fartyg inköpts på vestkusten. Jag ber då att få nämna, att under diskussionen i Andra Kammaren lemnades den upplysningen, att flera handels- och sjöfartsnämnder klagat öfver, att så verkligen varit fallet.

Sedan 1877 års komité hafva vi icke haft någon ordentligt uppgjord statistik på detta område, men såsom förut är påvisadt, har vår handelsflotta under åren 1872—76 förlorat 234 man samt 25 hela skeppsbesättningar. Detta är väl också siffror, som tala.

Första Kammaren har antagit en yrkesinspektion och nyligen bifallit en lag till skydd åt industriens arbetare, visserligen eiter mångfaldiga motioner och kongl. propositioner under flera år, men kammaren har dock till sist gifvit vika. Beträffande våra sjömän hafva faktiskt hos de komitéer och myndigheter, hvilka haft att yttra sig i afseende på sjöfartsnärings, sjömännen sjelfva egentligen aldrig varit representerade. Det har varit redare, kaptener, jurister

och assuradörer. Hvad kaptenerna beträffar, äro deras intressen ganska ofta långt ifrån identiska med besättningens, och hvad assuradörerna beträffar, är det väl så säkert, att de tagna assuranserna alltid bestämts genom tillräckligt kompetente agenter och alltid meddelats för fullt sjövärdiga fartyg? Mine herrar, jag vågar icke besvara den frågan jakande. Arbetarne hafva nog haft kraftiga målsmän och kraftiga språkrör för sina intressen. Sjömännen hafva icke haft några. Första Kammaren har förklarat, att såväl rent menliga skäl som den politiska klokheten bjöde, att man antoge dessa skyddslagar. Jag hemställer till kammaren, om man icke då äfven här af rena humanitetsskäl och af kristlighet bör gå dessa stackars människors önsknings till mötes. Och hvad är det väl, som reservanterna begära? Man begär ju icke någon definitiv lagstiftning, utan blott en utredning, och man får väl antaga, att Kongl. Maj:t noga kommer att undersöka och så allsidigt som möjligt pröfva saken och i sinom tid framlägga resultatet för Riksdagen. Det kan väl icke anses vara för mycket begära, att Första Kammaren ville vara med om en *undersökning* i berörda syfte, *huruvida* något *behöfver* göras och *hvad* som i så fall bör göras.

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Herr Pettersson, Fredrik Emil: Man kan icke annat än vara den ärade talaren tacksam för hans välvilja mot sjömännen, och så långt vill jag följa honom. Men åtskilligt af innehållet i öfrigt i hans anförande visar, huru vanskligt det är att gifva sig in på en så speciel lagstiftningsfråga som den, hvilken rör sjöfarten. Särskildt beträffande hans yttrande, att det borde tillses, att den af Kongl. Maj:t gifna spisordningen blefve öfverallt följd, vill jag säga, att denna af Kongl. Maj:t den 17 april 1896 utfärdade spisordning är en och densamma öfver hela världen; i densamma ingå de bestämda kvantiteterna af exempelvis salt fläsk och ärter, vare sig det gäller fartyg, som segla i tropikerna eller långt norr ut. Men om denna spisordning skulle följas öfverallt, oberoende af klimatiska förhållanden och besättningens önsknings, skulle sjömännen säkerligen vara den ärade talaren föga tacksamma, och kanske skulle i helsevårdsafseende inträffa det, han vill förebygga.

Herr Rodhe: Den förste talaren sade, icke utan en viss ironisk skärpa, att man af dessa motioner gjort en stor fråga. Jag tror icke, man har anledning att klandra, att så blifvit fallet. Frågan är stor och måste betraktas såsom en stor fråga, derför att det här gäller åtgärder till skyddande af något så oändligt dyrbart som människolif. Man har varit mån om att skydda dessa människolif, då fråga varit om arbetare inom farliga yrken på fasta landet. Hvarför skulle man icke vara mån om att äfven söka skydda arbetarne inom det yrke, som kanske är det farligaste af alla, sjömannens?

Man säger, att några skärpta lagbestämmelser icke behöfvas på detta område. Ja, det kan vara fråga om, huruvida så är förhållandet. Handels- och sjöfartskommittén yttrade i sitt betänkande angående inteckning i fartyg: »Bestämmelserna om fartygs sjövärdighet och ansvaret derför äro i vår lag säkerligen icke tillräckliga; detta be-

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

kräftas af erfarenheten, och det vill synas oegentligt att, medan i lagstiftningen stadgas en periodisk preventiv kontroll öfver passagerareångfartygen, samt behovet af statens ingripande till skyddande af lif och egendom å sjön sålunda principiellt erkänts, lagstiftningen lemnar omsorgen om personer, som tjena å lastångare och segelfartyg, samt om den dyrbara egendom, som å sådana föres, utan någon motsvarande kontroll.» Man har knappast rätt att bortse från ett sådant uttalande som detta; man är väl snarare pliktig att dervid fästa det största afseende. Man har visserligen sagt, att sådana skärpta lagbestämmelser, som nu påyrkats, icke förefinnas inom andra länders sjölagstiftning med undantag af Englands. Äfven om så skulle vara fallet, synes mig icke deruti ligga något skäl, hvarför vi skulle låta den förefintliga luckan i lagstiftningen kvarbli. För öfrigt vill jag nämna, att enligt hvad som blifvit mig meddeladt och efter hvad som upplyses i en tidning, jag har i min hand, har Frankrikes deputeradekammarer förelagts ett lagförslag, hvars ändamål är att minska farorna vid sjöfartsnäringen; således har man i Frankrike tänkt sig liknande åtgärder, som här föreslagits.

Man har invändt mot dessa lagbestämmelser, att de olyckor, som timat inom vårt lands flotta, icke äro så stora eller så många som olyckorna inom andra länders flottor. Men detta kan väl ej vara något skäl för oss att icke tänka på skärpta lagbestämmelser. Ett faktum är, att olyckornas antal är mycket stort. Och tänker man på ett sådant faktum, som meddelats i tidningen Affärsverlden, der det heter, att under förlidet år 22 svenska och norska fartyg spårlöst försvunno, så blir man verkligen orolig, när det talas om, att icke några åtgärder äro behöfliga i den rigtning, som nu är föreslagen.

De här ifrågasatta bestämmelserna, säger man vidare, skulle skada den mindre segelfarten. Såsom icke fackman kan jag ju icke bedöma detta, men har mycket svårt att öfvertyga mig om, att en sådan följd skulle inträda af de påyrkade bestämmelserna. Jag har exempelvis mycket svårt att öfvertyga mig om, att man icke skulle kunna utfinna ett sätt för en inspektion af segelfartyg, såsom friherre De Geer nyss påyrkat, ett sätt för inspektion, som icke skulle vara betungande för egarne af dessa fartyg. Emellertid är denna fråga svår för en icke-fackman att kunna bedöma; och huru benägen jag än är för reservanternas förslag, vågar jag därför icke för närvarande yrka bifall till reservationen. Då jag uraktlåter detta, sker det i den förhoppning, att framdeles ett förslag i detta ämne skall framkomma, som bättre tillfredsställer fackmännen än det, som nu föreligger. Hvad som emellertid är för mig fullt klart är, att något bör göras och att man kan och bör för närvarande gå så långt, som utskottet föreslagit, hvarför jag beder att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Melin: Då utskottets ordförande och andra talare, som stå på samma ståndpunkt som jag i denna fråga, redan utförligt uttalat sig, kunde det vara onödigt, att jag yttrar mig, men jag har ansett mig böra begära ordet med anledning af hvad den siste ärade

talaren anförde i åtskilliga hänseenden. Jag anser, att han tager miste, då han tror, att farorna härvidlag äro så stora. Han talade nemligen om fartyg, som spårlöst försvinna. Men om man genomgår den statistik, som finnes att tillgå, skall man finna, att en stor del af de fartygsförluster, som skett, berott på omständigheter, mot hvilka inga besigtningar kunnat trygga. Och när man inom utskottet och uti andra kretsar hört fackmän, gamla erfarna, redbara, pålitliga kaptener tala om, huru förhållandena i verkligheten äro, kan man icke vara med om att öfverflytta ansvaret på möjligen i och för sig skickliga besigtningmän, men hvilka dock icke alltid kunna bedöma fartygens kapacitet under de olika förhållanden, som framträda. En talare i utskottet omnämnde ett särskildt belysande fall, då ett fartyg inkom till en hamn nedisadt. Om detta fartyg besigtigats, innan det utgick, och haft lastlinie, hade det fått tillåtelse att lasta till denna. Men den erfarne kaptenen sade sjelf, innan fartyget gick ut: »Jag bör icke lasta fartyget så djupt; om jag blir utsatt för svårt väder med nerisning, måste sådant beräknas.» Hade han lastat efter lastlinien, hade han riskerat, att fartyget skulle lida skada eller kanske gå under. Detta visar, att man måste hafva tilltro till befälhafvaren, hvilkens lif är lika dyrbart som den öfriga besättningens, och hvilken dessutom har både styrmän och maskinister att öfverlägga med i vissa fall. Men till sjömannen, som icke har erfarenhet och kunskaper i navigation, kan man ej sätta samma tilltro.

Då man betänker de svåra förhållanden, vi lefva uti, de lifliga agitationer, som bedrifvas bland arbetarne öfver hufvud, frågar man sig, hvar det skall leda, om man icke får uppehålla disciplinen ombord. För min del tror jag, att de misstaga sig, som anse, att skyddet skulle ligga i besigtning. Dessutom vill jag säga, att en sådan besigtning skulle blifva i ekonomiskt afseende ruinerande särskildt för smårederierna.

En föregående talare fäste sig vid, att den engelske redaren kunnat underkasta sig de engelska lagbestämmelserna i fråga om däckslaster. Men hvad däckslasten beträffar, är det endast de fartyg, som gå med trälaster till England, som lyda under denna lag. Vid färder exempelvis mellan Norrland och Frankrike, Danmark m. m. äro de icke underkastade dessa bestämmelser, utan går det engelska fartyget med huru stor däckslast som helst, blott det icke går till England.

En talare nämnde om den fara, som skulle ligga deri, att de svenske redarne inköpte gamla fartyg i England och Norge. Jag kan icke neka till, att så är förhållandet, men vi skola ihågkomma, hvarför sådana fartyg inköpas. Redare i England behåller vanligen ett fartyg, så länge det är i klass, och då klassen är ute, säljer han det à tout prix. Den som köper det, tager hem det och sätter det i stånd för den verksamhet, som är möjlig och passande att utöfva med detta fartyg. Således är det en fördel för den svenske redaren, att han i England och Norge kan få material till billigt pris, då han icke kan skaffa det på annat håll.

Jag vill påminna om, att dessa frågor äfven voro före inom sjölagsutskottet 1891, deri jag hade förtroende att vara medlem och der

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

såväl ordföranden, landshöfding Bergström, som samtliga utskottets ledamöter voro måna om att förorda det bäst möjliga för att skydda besättningen. Herrarne skola således icke tro — såsom en och annan framkastad misstanke antyder — att den svenske redaren endast är egennyttig, utan han är lika angelägen om att bevara de lif, hans fartyg för, som de penningar, han möjligen skördar.

Det är, som sagdt, icke endast befälhafvaren, som får skulden, i fall fartygen ej äro sjövärdiga, utan också redaren. Och jag är med om de strängaste bestämmelser för både befälhafvare och redare; men jag skulle beklaga, om den princip, som är rådande, skulle ändras i den riktningen, att ansvaret öfverflyttades på mängden gång okunniga och opraktiska besigtningmän. Och med en så långsträckt kust, som Sverige har, kunna herrarne tänka sig, huru svårt besigtningmännen också skulle få för att verkställa sina besigtningar, utan att en dyrbar tid förlorades för rederierna.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr von Möller: Jag beder att gent emot den siste talaren få säga, att jag i likhet med honom är fullt öfvertygad, att i allmänhet våra svenska redare äro både ärliga och värda allt förtroende och likaså våra svenska befälhafvare. Men det kan icke hjälpas, att det äfven finnes undantag; och det af mig anförda yttrandet af kapten Annerstedt synes väl bestyrka detta. Och då det gäller människolif, *måste* man taga i betraktande just dessa *undantag*.

Jag kunde icke fullt uppfatta, hvad den ärade talaren nämnde om däckslasten och lastlinien, men jag får fästa hans uppmärksamhet på, att jag icke yttrade mig om vare sig däckslast eller lastlinie; detta innefattas icke i reservanternas förslag.

Hvad herr Pettersson nämnde om spisordningen beror äfven, efter hvad jag tror, på en missuppfattning af hvad jag sagt. Jag har icke sagt, att den omständigheten, att sjelfva menuen icke iakttages, skulle väcka klander. Hvad jag talat om är, att sjelfva *qualiteten* af de på menuen förekommande rätterna ibland är sådan, att, derest besättningen *vågade* göra anmärkning, berättigade anledningar dertill nog understundom skulle förefinnas. Hur mycket mindre skall besättningen då våga göra anhållan om inspektion af ett mer eller mindre sjöodugligt fartyg, ej minst på grund af de stränga bestämmelserna.

Som sagdt, vare det långt från mig att hysa några misstankar mot eller vilja yttra mig förklenligt om de svenska redarne. I sammanhang härmed beder jag få nämna, att om öck herr Sanne begagnade eit oförsigtigt uttryck, när han sade: »Motionen är ej nyttig *för oss*», vill jag visst icke i dessa hans ord inlägga en mening, som de säkerligen ej hafva, ty jag är öfvertygad om, att icke någon redare vare sig i Riksdagen eller i komitén velat låta sina egna intressen bortskymma hvad de sjelfva ansett vara rätt och klokt. De hafva hängt upp sig på principen och kanske låtit de ekonomiska skälen tala litet väl mycket. För min del kan jag icke hjälpa, att, om det gäller ekonomisk förlust — och det är för öfrigt ännu icke bevisadt, att denna inspektion skulle blifva så betungande — å ena sidan och fara för människors lif å den andra, jag ställer mig på den stånd-

punkten, att menniskolifven först och främst måste skyddas och att detta bäst betryggas genom en preventiv åtgärd sådan som en föregående besigtning af fartygen.

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats: 1:o att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o af friherre *De Geer*, att kammaren skulle bifalla det förslag, som innefattades i den af herr *Widén* m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation; och 3:o af herr *Rettig*, att kammaren skulle afslå såväl utskottets hemställan i punkten 1 som de i ämnet väckta motionerna för öfrigt.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till hvad utskottet hemställt vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *von Möller* begärde votering, hvarefter herr talmannen hemställde, huruvida kammaren ville till kontraposition i den förestående voteringen antaga bifall till herr *Rettigs* yrkande i ämnet, och förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja.

Herr *von Möller* äskade emellertid votering jemväl om kontrapositionens innehåll, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att i hufvudvoteringen öfver särskilda utskottets utlåtande n:o 6 kontrapositionen skall innehålla afslag å såväl utskottets hemställan i punkten 1 som de i ämnet väckta motionerna för öfrigt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition i nämnda votering antagits bifall till det förslag, som innefattas i den af herr *Widén* m. fl. vid utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—87;

Nej—34.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition för hufvudvoteringen:

Om bestämmelser till motverkande af de med sjöfarten förbundna faror.
(Forts.)

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet hemställt i sitt utlåtande n:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås såväl utskottets hemställan i punkten 1 som de i ämnet väckta motionerna för öfrigt.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—77;

Nej—41.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 19 och 20 innevarande april bordlagda utlåtande, n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken, lag om ändring i vissa delar af utsökningslagen, lag om beräkning af fatalietid i visst fall samt lag om offentlighet i visst fall vid förhör inför hofrätt.

Herr Hasselrot: Jag skall tillåta mig hemställa, att det nu ifrågavarande utlåtandet föredrages punktvis, att de under hvardera punkten upptagna lagförslagen föredragas paragrafvis, att vid föredragning af första paragrafen i första lagförslaget diskussionen må röra sig om förslagen i deras helhet, att af lagförslagets paragrafer icke uppläsas andra än de, beträffande hvilka uppläsning begäres, samt att, för den händelse utskottets förslag skulle komma att i vissa delar af den ena eller andra kammaren återförvisas, utskottet lemnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de paragrafer, hvilka blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jemkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

Härtill lemnade kammaren sitt bifall.

Punkten 1.

Utskottets förslag till lag om ändring i vissa delar af rättegångsbalken.

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.*

*8 kap.**3 §.*

Herr Afzelius: Jag ber att för min del få villigt instämma uti det erkännande, utskottet har lemnat denna kongl. proposition. Det förslag, som här föreligger, är ett godt förslag, mätt efter den måttstock, med hvilken det bör mätas. Det är ock resultatet utaf ett mycket långvarigt arbete; det ursprungliga förslaget framlades af lagberedningen redan år 1891; af detta förslag är det nu föreliggande en öfverarbetning, det utgör, kan jag gerna säga, en betydande förbättring deraf.

Om jag således gerna med utskottet erkänner, att detta förslag är egnadt att aflägsna åtskillig formalism, åtskillig dunkelhet, att bringa klarhet på områden, der man förut måste vara tveksam, ber jag dock att få yttra några ord för att erinra om, att detta förslag, som vi nu, efter hvad jag vill hoppas, gå att antaga, icke får betraktas såsom det sista ordet i frågan annat än för den närmaste framtiden, och vidare att förslaget efter min mening, oaktadt sina förtjenster, dock icke är utan en viss fara.

De moderna reformsträfvandena på processrättens område gå i allmänhet ut på att i processen införa enkelhet, naturlighet och lättfattlighet i stället för de komplicerade mekanismer, som man förr sökte utfinna för att derigenom bereda garantier för en god utgång. Man kan säga, att den moderna processrättens sträfvan är att förmenskliga processen. Vår underrättsprocedur står, fastän äfven den har sina betydande brister, efter min uppfattning i det hänseende, jag antydde, vida framför öfverrättsproceduren. Vid våra underrätter hafva vi alltid i vårt land upprätthållit och bevarat den gamla goda grundsatsen, att domaren bör komma i omedelbar beröring med dem, han skall döma. En sådan fördel kan i öfverrätten aldrig fullt uppnås, det förbjuder sig sjelft, bland annat på grund af afstånden; men man kan ändå närma sig detta mål. Att det måste vara bättre att döma på grund af omedelbar förhandling och beröring än — såsom nu sker vid våra öfverrätter — på uteslutande grundval af papper, af skrifter, det är ju lika så klart, som det för en hvar är klart, att det är bättre att studera en växt uti lefvande lifvet än att studera den ur ett herbarium.

Detta skulle således vara målet. Vi kunna icke fullt uppnå det, men närma oss det kunna vi. I hvilken mån kunna vi närma oss det åsyftade målet? Jo, efter min uppfattning, så till vida, att det system, som för närvarande är rådande vid våra öfverrätter i afseende å processmaterialets, handlingarnes, framläggande för rätten — nemligen att domspröfnigen uteslutande grundar sig på referat och läsning — att detta system, säger jag, kan ersättas med förhandling

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)

mellan parterna eller deras ombud. Detta referatsystem, hvarvid handlingarnes innehåll återgifves antingen af en ledamot af rätten eller af en särskild tjänsteman, kan icke sägas vara ett svenskt system. Det är infördt utifrån, annorstädes är det emellertid numera utdömdt och öfvergifvet. Afven med den största samvetsgrannhet — och i afseende å samvetsgrannhet i föredragningen vågar jag tro, att våra svenska öfverrätter stå öfver allt beröm — måste det vara omöjligt för en person, som står alldeles utom — låt vara att han också står öfver — saken, att gifva en bild utaf tvisten och dess delar fullt så klar, så lefvande och skarp som de, hvilka i saken äro intresserade, kunna gifva. Just sjelfva samvetsgrannheten kan dervidlag vara egnad att föra referenten vilse, därför att han nästan ängsligt måste se till, att han uti hvad parterna hafva skrivit icke inlägger någonting annat eller mer, än hvad som verkligen deri finnes, att han icke gör sig skyldig till misstolkning. Och för öfrigt, hvad som är hjertpunkten i all process, domarens processledning, domarens rätt och pligt att genom frågor skaffa upplysning, att aflägsna oklarhet, att konstatera hvad parterna tvista om och hvad de verkligen mena, denna processledning är i öfverrätten alldeles borta. Och der saknas jemväl någonting annat, som man dock annars är van att betrakta såsom ett axiom i all rättegång: offentligheten är borta.

Som sagdt, målet för en djupare reform af öfverrättsproceduren är just, att man kunde ersätta detta referat med partsförhandling. Naturligtvis kan en dylik förändring icke göras genom ett penndrag; den skulle medföra en verklig omhvälfning af processen på många andra områden. *Ett* nödvändigt vilkor för en dylik vidtgående reform måste vara, att det finnes ett advokatstånd, att det finnes tillgång till advokater, som icke fatta sin uppgift så, att de på alla sätt — *per fas et nefas* — skola främja sin klients bästa, utan som fatta sin uppgift såsom likställd med domarens, visserligen till arten olika, men dock syftande till samma mål; de skola känna med sig, att de äro länkar i rättsskipningens stora kedja. Ännu för tio år sedan eller så, då frågan om processreformen debatterades, betraktades det som en utopi att åstadkomma något sådant, och det kan nog hända, att mången tänker så ännu i dag, men jag tror dock, att erfarenheten under senare tider i den delen undergått en väsentlig förändring, just till följd deraf att man fått bevittna, hurusom här börjat af sig sjelft uppstå ett advokatstånd, rättsbildade, hederliga och ansvarsmedvetna advokater. Detta betraktar jag som ett af de lyckligaste tecknen för dem, som önska och hoppas på en mera djupgående processreform.

Utaf en sådan reform finnes i förslaget icke mycket. Genom det samma är ett försök gjordt att höja och utveckla de så kallade muntliga förhören uti hofrätten, och jag önskar detta försök all framgång. För min del måste jag dock upprigtigt bekänna, att jag tror, att det aldrig kommer att leda till någonting väsentligt, ty det är endast en ny klut på ett gammalt kläde. Det passar alls icke uti det gamla systemet, och jag tror derfor, som sagdt, icke, att det blir något vidare utaf det.

Det finnes således uti det nu föreliggande förslaget icke någon-
ting af det slags reform, som jag nyss antydde. Jag ber att få be-
tona, att jag säger detta icke såsom ett klander, ty det måste öfver
hufvud taget vara omöjligt att uti ett partielt förslag åstadkomma
något sådant. Jag har anfört detta icke för att klandra, utan blott
för att icke tystnaden, såväl från utskottets som från kammarens sida,
skulle kunna betraktas såsom ett erkännande, att, när vi nu antaga
detta förslag, allt skulle vara väl bestämdt för framtiden, så att man
återigen skulle kunna slå sig till ro i 165 år. För min del ville
jag säga, att jag betraktar detta förslag som en station på vägen,
en anhaltsstation och ingenting annat.

Detta var det ena. Jag nämnde vidare, att jag fann antagandet
af detta förslag icke vara utan all fara. Förslaget aflägsnar en mängd
formaliteter, som hafva funnits i lagen, somliga från början, andra
sedermera under tidernas lopp utbildade. Förslaget tager bort nästan
alla så kallade prestanda, föreskrifter om hvad parterna ha att full-
göra för att, om jag så får säga, komma inom öfverrättens dörr och
der få sitt ändringssökande pröfvadt; det tager bort en mängd hin-
der, som afhållit parter från att gå till högre rätt, fotanglar, uti
hvilka icke så få parter på vägen fastnat. Detta utgör ju i och för
sig en obetingad fördel både för parter och för domare, ty domaren
bör med glädje se, att han blir befriad från att tillämpa sålika forma-
liteter. Så långt är det alltså godt och väl. Men i samma mån man
aflägsnar stötestenarne på vägen, i samma mån man aflägsnar hindren
för parterna att komma till öfverrätterna, ökas också tillflödet till
öfverrätterna och i samma mån som tillflödet ökas, ökas naturligtvis
också dessas arbetsbörd. Och det är deri, som faran ligger; ty
öfverrätternas arbetsbörd *kan* blifva så stor, att det uppstår uppe-
håll, långsamhet, ja, rent af stagnation i lagskipningen. Och detta
är ett stort ondt. Ty det är visst bra, att jag får min rätt, att jag
kan vara säker på detta, men får jag vänta för länge, blir rättvisan
endast half och ibland ingen alls, den är då ofta nog icke vidare
något värd. Det värsta är, att ett slikt förhållande, en stagnation i
rättsskipningen, är direkt egnad att uppmuntra processmakare, upp-
muntra dem, som vilja gå igenom instanserna, för ingenting annat
än att hålla sina motparter ifrån hvad dem rätteligen tillkommer.
Det är häri faran ligger.

Kammaren förtänker mig nog icke, om jag härvidlag i främsta
rummet tänker på högsta domstolen. Hvad hofrätterna beträffar,
så är det ju icke, om tillflödet till dem ökas, hela verden att lägga
till en eller annan division. Det har man gjort förr; bra är det ju
icke, om de bli för stora, men det låter sig dock utan svårighet göra.
Hvad åter beträffar högsta domstolen, så skulle jag för min del anse
det vara mycket beklagligt, i fall man genom denna processreform
framkallade det läge, att man måste öka antalet af högsta domstolens
ledamöter. Hvarför skulle detta vara beklagligt? Af två skäl. För
det första därför, att det är af synnerlig vikt, att man kan upprätt-
hålla enhet uti rättstillämpningen; och ju flere medlemmar, ju flere
hufvuden det blir, desto svårare måste det blifva, att ledamöterna
hafva den, så att säga, kämning utaf hvarandra, som är ett nödvän-

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.*
(Forts.)

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)*

digt vilkor för att upprätthålla enheten. Sant är, att rätten utvecklar sig och förändras, utan lagstiftning, genom rättsskipningen, det måste så vara; men den får ändå icke vackla från i går till i dag och från i dag till i morgon, ty det blir en olycka för rättstillståndet. Detta är det ena skälet. Det andra skälet, som för mig är lika påtagligt, är, att, om man ökar antalet ledamöter i högsta domstolen, det måste blifva i ännu högre grad svårt att hålla nivån uppe, der den borde vara.

Till belysande af hvad jag nu sagt i afseende å högsta domstolen, ber jag att här få anföra några siffror. År 1897 ökades antalet af högsta domstolens ledamöter med två. I följd af denna tillökning i ledamöternas antal kunde man också ändra arbetssättet och indela domstolen på flere afdelningar. Följden häraf blef åter, att sessionsdagarne, ifrån att förut hafva varit 330, blefvo 410 om året, hvilket ju var en ganska väsentlig ökning. Balansen kunde äfven minskas; den utgjorde ungefär 1,500 mål, när denna förändring vidtogs. Vid utgången af år 1897 utgjorde balansen 1,316 mål och vid utgången af år 1898 1,317, d. v. s. endast ett mål mer. Under år 1899 afarbetades af balansen 192 mål, så att denna vid nämnda års utgång utgjorde 1,125 mål; men vid 1900 års utgång hade balansen åter stigit, nämligen till 1,162 mål. Hvarpå beror då detta? Det beror af många samverkande omständigheter, med hvilka jag icke nu skall besvara kammaren; men jag ber att få påpeka två, som äro mer konstanta och som äfven för framtiden blifva konstanta. Den ena af dessa omständigheter är, att lagföredragning förekommer i mycket stor utsträckning. År 1894 var högsta domstolen sysselsatt med lagföredragning 25 dagar, hvilket tidigare var medeltalet för år. År 1895 upptog dylik föredragning 29 dagar, år 1896 33, år 1897 38, år 1898 63, år 1899 38 och år 1900 48 dagar. Detta är således mer än en tiondedel af hela sessionstiden.

Den andra omständigheten är, att revisionssakerna tilltagit. Revisionssakerna omfatta ju, i stort sedt, allt, som rör affärer. Dessa mål äro de tyngsta vi hafva i högsta domstolen; föredragningen af ett sådant mål kan ibland taga en hel dag, till och med mer. Dessa mål äro också de mest komplicerade. Det är ju klart, att, när ett land utvecklar sig såsom vårt, tvisterna på detta område också skola blifva flere, det är äfven klart, att ju mer kompliceradt affärslifvet blifver, desto svårare måste dessa tvister blifva att bedöma. Revisionssakerna, som år 1887 utgjorde 433, hafva sedan dess ökats, så att de år 1890 utgjorde 466, 1891 495, 1892 471, 1893 457, 1894 524, 1895 454, år 1896 510, 1897 471, 1898 537, år 1899 543 och uppnådde år 1900 ett antal af 546.

Jag har velat nämna dessa siffror, emedan jag dermed velat visa, att förhoppningen att under den närmaste framtiden afarbeta balansen icke är så synnerligen stor, äfven om man icke skulle göra någon ytterligare rubbning uti tillflödet. Vi kunna knappast med säkerhet hoppas mer, än att vi skola lyckas hålla balansen, der den nu är, vi kunna icke beräkna att inom den närmaste tiden återföra förhållandena till hvad de voro på 1880-talet, då ett mål blef afgjordt i högsta domstolen efter sex månader.

Hvad jag ber kammaren behjerta är, att förhållandena icke tåla vid någon rubbning. Kongl. Maj:ts förslag innebär högst väsentliga lättnader för part att komma både till hofrätterna och till Kongl. Maj:t. Men å andra sidan skall erkännas, att Kongl. Maj:ts förslag försigtigt har satt in också faktorer, som verka i motsatt riktning. Dessa äro väsentligen två. Den ena af dessa faktorer är den, att en åklagare hädanefter icke får gå till Konungen utan att justitiekanslaren pröfvat, att klagomålen ha skäl för sig. Detta verkar ju redan någon minskning; men den viktigaste faktorn — därför att den träffar dentyngsta delen af domstolens tillflöde, revisionssakerna — är den, att revisionskillingen, som ända ifrån år 1734 och tills nu stått i hundra kronor, i Kongl. Maj:ts förslag blifvit satt till det dubbla beloppet.

Detta är, som sagdt, de tvenne motverkande faktorerna, och jag hoppas och tror, att dessa skola vara tillräckliga för att hålla förhållandena på den punkt, der de nu äro. Men jag vågar också bestämdt uttala den öfvertygelsen, att här icke kan medgifvas någon minskning af de återhållande faktorerna; derest en sådan minskning vidtages, är det säkerligen ute med jemvigten; då får man snart nog se sig om efter andra åtgärder. Går man för långt i lättnader för part att söka högre instans, så sörjer man derigenom endast skenbart för de rättsökandes intresse; i sjelfva verket är det icke deras intresse man befördrar; och man äfventyrar att på sådant sätt förvandla nyttan af denna reform till bestämdt ogagn.

Det är detta, jag velat redan nu säga. Jag kommer framdeles, när de särskilda paragraferna blifva föredragna, att göra de yrkanden, som häraf påkallas. I afseende på den nu föredragna paragrafen ber jag endast att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning godkände kammaren den föreliggande paragrafen.

10 kap. 27—32 §§, 11 kap. 32 §, 13 kap. 3 och 5 §§, 14 kap. 3 och 6 §§, 16 kap. rubriken samt 1—14 §§, 23 kap. 5 §, 24 kap. 11 § och 25 kap. rubriken samt 1—7 §§.

Godkändes.

8 §.

Herr Berg, Gustaf Axel: Denna paragraf innehåller bland annat den bestämmelsen, att i hvarje utslag skall tillkännagifvas, huruvida talan deremot får fullföljas genom vad eller besvär, och detta är ju en mycket ändamålsenlig bestämmelse. Men den innehåller i fråga om besvärshänvisningen derjemte en förändring utaf nu gällande förhållanden, enär besvärshänvisningen hädanefter endast behöfver innehålla tvenne anvisningar för parterna, nemligen i hvilken hofrätt fullföljandet skall ske samt inställetiden uti hofrätten.

Detta kan ju visserligen vara ganska beqvämt för domaren, men jag vågar påstå, att det för parterna i många fall blir ganska otillräckligt och mindre tillfredsställande. För närvarande gälla ju i

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)*

detta hänseende de mest noggranna bestämmelser, så att parterna få veta allt hvad de hafva att iakttaga. Visserligen skulle nu en del af de prestanda, som parterna sedan gammalt hafva att fullgöra, borttagas, men det är dock flera prestanda, som äfven för framtiden skola åligga parterna, och om dessa borde äfven meddelas upplysning uti den besvärshänvisning, som lemnas, såsom t. ex. huru parterna skola inställa sig, personligen eller genom ombud, att de skola hafva skyldighet att ingifva utslag och fullständiga protokoll etc.

Vid lagförslagets behandling i högsta domstolen voro ock meningarne delade i detta afseende. Sålunda yttrade *tvenne justitieråd*, att »beträffande sagda besvärshänvisning, synes densamma böra vara så fullständig som möjligt och således ej allenast angifva, i hvilken hofrätt och inom hvilken tid ändring bör sökas, utan äfven hvad part i öfrigt har att iakttaga för fullföljd af sin talan.»

Ett annat justitieråd anförde följande: »Särskildt synes det mig vara af framstående vikt, att någon rubbning icke sker i de sedan lång tid tillbaka gällande bestämmelser om skyldighet för under- och öfverrätter att i alla sådana brottmål, uti hvilka ansvar ådömes, genom besvärshänvisning, tecknad å utslaget, meddela den dömda tydlig, noggrann och fullständig underrättelse om allt hvad han i hvarje händelse har att iakttaga för ändrings sökande», och *ännu ett annat justitieråd* framböll, att det uti besvärshänvisningen borde antecknas, att klaganden hade skyldighet att ingifva fullständiga protokoll. Här i detta lagförslag har emellertid gjort sig gällande en annan mening än den, som uti högsta domstolen sålunda uttalades.

Jag erkänner visserligen, att i många fall, då parterna hafva att tillgå biträde af sakkunnige och väl skolade advokater, reda de sig nog utan annan anvisning än den, som här redan finnes. Men särskildt på landsbygden — i de flesta fall — hafva parterna ingen tillgång till dylikt biträde, och då måste det ifrågasättas, om det icke är förmånligare, som det nu är. Genom det ena kongl. brefvet efter det andra har man af ålder inskräp hos domarena, att de uti detta fall skola lemna parterna så fullständiga upplysningar som möjligt; men nu vill man göra en inskränkning uti denna fullständighet genom att föreskrifva, att uti besvärshänvisningen endast skall angifvas, hvar besvären skola ingifvas samt inställetiden, och för öfrigt får parterna sköta sig så godt de kunna.

Det är på denna omständighet, jag velat fästa uppmärksamheten. För närvarande skall jag icke göra något yrkande, men vinner jag understöd för den åsigt, jag här uttalat, skall jag sedermera tillåta mig att framställa ett sådant.

Herr Hasselrot: Genom ett antagande af den här föreslagna lagförändringen skulle i viss mån inträda andra förhållanden än de nu gällande. För närvarande finnas ju bestämmelser om en hel mängd prestanda, som parterna hafva att fullgöra, såsom den siste ärade talaren äfven påpekat. Man skall t. ex. sätta ned böter, om man blifvit dömd till sådana etc. Dessa många bestämmelser, som det är af vikt att iakttaga, göra nu besvärshänvisningen rätt lång. Så vidt jag förstår, skulle emellertid parterna nu icke hafva annat att iakt-

taga, än hvad som här står i paragrafen föreskrifvet: de skola hafva underrättelse om, i hvilken hofrätt de skola fullfölja sin talan samt inom hvilken tid, besvärerna böra vara till hofrätten ingifna.

Möjligen skulle man derjemte, såsom den ärade talaren påpekade, kunna ifrågasätta ett tillägg, hvarigenom föreskrefves, att en part skall göra detta sjelf eller genom ombud; men detta är dock något, som ligger i sjelfva sakens natur, hvadan ett sådant tillägg till paragrafen synes mig vara obehöfligt.

Den ärade talaren framhöll vidare, att parterna borde få underrättelse om, att fullständiga protokoll från underrätten skola till hofrätten ingifvas. Ja, en sådan upplysning kan ju i ett eller annat enstaka fall vara behöflig, men den synes mig dock icke behöfva meddelas uti besvärshänvisningen, och något sådant står icke heller uti de nuvarande formulären för besvärshänvisning. Skulle emellertid en part icke hafva fogat fullständiga protokoll vid sina besvär, får han af hofrätten föreläggande att komma in med sådana.

Jag tror således, att den bestämmelse, som nu föreslås i detta afseende, i allo fyller behovet, och yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, godkände kamraren nu föredragna paragraf.

9 och 10 §§.

Godkändes.

26 kap.

Rubriken.

Godkändes.

1 §.

Herr Berg, Gustaf Axel: Jag skall be att få framställa några anmärkningar emot den nu föredragna paragrafen.

Vi se här, att utskottet uti första stycket har föreslagit bibehållandet af den nu gällande vadepenningen. Nya lagberedningen åter har föreslagit vadepenningens borttagande och i stället förordat införandet af en bestämmelse om skriftlig anmälan rörande vadet. Jag må för min del säga, att det senare förslaget synes mig i många hänseenden vara att föredraga. Icke utgör denna ringa vadepenning af 1 krona 50 öre alls något korrektiv emot ett förhastadt ändrings-sökande. Det är visserligen sant, att någon formalitet måste ju finnas, något prestandum måste ju fullgöras, men det synes mig, som sagdt, i alla hänseenden vara mycket bättre att föreskrifva, att denna formalitet skall bestå å en skriftlig anmälan om vadet. Häremot invändes nu, att denna skriftliga anmälan är besvärlig för parterna. För min del må jag då verkligen säga, att detta väl ändock är ett temligen obetydligt besvär och den allra lättaste formalitet att iakttaga, ty

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)*

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.*

(Forts.)

anmälan behöfver ju icke innehålla någonting annat, än att uti det och det målet, handlagdt af den och den domstolen, afdömdt då och då, erlägges vad af den eller den parten, som då undertecknar och låter bevittna sin underskrift. Det är icke svårare att iakttaga denna formalitet än att utfärda en vanlig fullmägt, och sådana måste ju parter ofta utfärda.

Jag kan, som sagdt, icke se, att bibehållandet af denna vadepenning af 1 krona 50 öre kan hafva någonting att betyda. Uti högsta domstolen höjdes också, såsom herrarne nog inhemtat, röster för att antingen borttaga denna vadepenning helt och hållet eller också höja den ganska betydligt i form af stämpel.

Vid denna punkt vill jag vidare göra den frågan: hvarför har man icke uti detta lagförslag intagit rättighet för parterna att per post insända sina vadehandlingar?

Vi hafva nu för några dagar sedan här i Riksdagen antagit en ändring i 142 § konkurslagen, hvarigenom officiellt fastslagits, att part har rättighet att i konkursmål i flera uppgifna hänseenden insända handlingar till domaren, och jag förstår icke, hvarför icke part äfven i detta fall skulle få ega samma rättighet. Jo, har utskottets ärade ordförande sagt till mig, här skall ske en pröfning; det skulle kunna medföra en viss våda, om parten finge denna rätt. Ja, då vill jag säga, att jag har under en temligen lång domareverksamhet alltid tagit emot vad, som insändts per post, och jag skulle hafva ansett mig hafva handlat orätt, om jag ej så hade gjort. Jag vet, att en eller annan af mina kolleger här hafva en annan åsigt, men för min del har jag alltid gjort det och kommer alltid att göra så, och jag tror ej, att det skulle vara någon fara att uti lagen fastslå ett sådant tillvägagående. För parten skulle det alltid vara en bestämd och gifven fördel.

Vidare kommer här en andra punkt, som säger: »häradshöfding vare pligtig skriftligen förordna någon, hos hvilken vädjas må, då häradshöfdingen ej träffas i sin bostad; pröfve dock häradshöfdingen sjelf, huruvida sålunda gjord vadeanmälan rätteligen skett». Ja, till en början ber jag att få säga, att denna nödfallsåtgärd, som här är föreslagen, kommer behofvet af en lag om domsagas kansli att framträda allt tydligare. Ett dylikt lagförslag är sedan många år tillbaka förberedt. Det har visserligen framkallat några anmärkingar, men emellertid är visst, att om ett sådant lagförslag framkomme i en tillfredsställande form, skulle detta säkerligen i många hänseenden vara synnerligen lyckligt. Det stadgande, som här är föreslaget, kommer helt visst att vid tillämpningen ganska ofta föranleda svårigheter. Man kan och bör tänka sig ett sådant fall — jag har sjelf sett flera sådana — att en tillförordnad domare, som är boende i en stad, icke har något juridiskt biträde eller skrifbiträde i sitt hem, ntan låter utföra sin utskrift borta. Han skall då förordna någon att å hans vägnar mottaga vad. Ja, det kan ju alltid ske, äfven om han icke har någon medhjelpare hos sig; men jag ber då att få påpeka, att i detta förslag borde hafva stadgats, att domaren skall på tinget tillkännagifva, för hvem ett sådant förordnande blifvit utfärdadt, ty om han förordnar någon och det icke blir kunnigt, så

länder hela detta stadgande icke till någon fördel. Det blir ej kändt, om det ej blir offentliggjordt.

Så kommer en tredje punkt, vid hvilken jag också fäst mig och om hvilken jag också ber att få säga några ord. Det heter: »från erläggande af vadepenning vare part frikallad, der *antagas* må, att han för fattigdom ej förmår gälda afgiften». Ja, naturligtvis skola de fattiga framdeles såsom hittills befrias från erläggande af vadeskillning. Jag säge helst, såsom jag nyss förut sagt, att hela vadeskillningen borttoges, ty jag anser den öfverflödig, men om den skall bibehållas, synes det mig, att fattigdom skall styrkas här såsom i alla andra fall, antingen med bevis af kyrkoherde eller af kronobetjent. Det är för lösligt, synes det mig, att göra detta stadgande beroende af ett enkelt *antagande af domaren*. Det gör ju ingenting för sjelfva penningbeloppets skull, men för de konsekvenser, som detta stadgande kommer att medföra. Den, som befrias från erläggande af vadepenning, har således fullgjort sitt vad i »fattigväg», och rätten att fullfölja sitt mål på detta sätt får han sedan åta jura i hofrätten. Således kommer det att bero på domarens *antagande* om fattigdom, buruvida han skall få i hofrätt fullfölja sin talan utan att gå den vanliga vägen. För närvarande heter det i alla dylika fall, att han frikallas från afgifter, derest han *styrker sin fattigdom eller den eljest kunnig är*. Det synes mig vara mycket bättre än att säga, att: derest domaren *antager*, att han är fattig.

Skulle jag nu sammanfatta hvad jag här velat säga, skulle det vara: jag önskar borttagandet af vadeskillning, jag önskar i stället för denna vadeskillning en skriftlig anmälan om vad, och jag önskar, att om man skall stadga denna domarens rättighet att utfärda förordnande för annan person att mottaga vad, bör detta förordnande kungöras på tinget.

Jag tillåter mig, herr vice talman, att specielt för den nu föredragna paragrafens ändring i sist antydda afseende anhålla om återremiss.

Herr Hasselrot: Jag skall söka bemöta den siste ärade talarrens anmärkningar i den ordning, som han framställt dem. Han framställde först en anmärkning mot att lagförslaget bibehållit vadepenningen och ifrågasatte i stället en skriftlig anmälan. Han erkände således, att något slags prestandum bör finnas, men, som sagdt, föredrog han en skriftlig anmälan. Kongl. Maj:t har föreslagit — och utskottet står här på samma ståndpunkt — att man härutinnan ej borde göra någon förändring i de nuvarande förhållandena, då en sådan icke innebure en bestämd förbättring. Parterna äro vana vid att erlägga sin vadeskillning och att komma i allmänhet tillstädes för att göra det om så erfordras vid domens afkunnande, och jag kan ej inse, att en skriftlig anmälan skulle innebära någon fördel, hvarken för parten eller domaren. Vadeskillningen är för öfrigt så liten, och domaren har ju dessutom rätt att, om han antager en part vara fattig, låta honom slippa denna afgift. Jag tillåter mig derjemte fästa uppmärksamheten derpå, att erläggandet af vadeskillning står i viss öfverensstämmelse med förfaringssättet hos Konungen, der part

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.*
(Forts.)

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.

(Forts.)

ju har att erlægga revisionsskilling, 100 kronor. Jag tror således, att bibehållandet af de nuvarande bestämmelserna, att för fullföljd af talan i civila tvistemål från såväl härads- som hofrätt fordras erläggande af viss afgift, har goda skäl för sig.

Jag kommer så till den andra anmärkningen, som gick ut derpå, att part skulle ega rätt att till domaren insända sin vadeanmälan med posten. Den frågan var före i utskottet, och då utskottet, såsom den föregående talaren påpekade, ifrågasatt rätt för part att i konkursmål insända handlingar med posten, hade utskottet formulerat äfven denna paragraf så, att part erhöi dylik rätt. Men då man närmare granskade förhållandena, fann man, att detta skulle kunna i många fall blifva vilseledande för part. Förhållandet är ju det, att detta bref skall hafva framkommit till domaren, innan vadetiden är utgången, och denna tid är ju relativt kort, endast sju dagar. Med den dåliga postgång, som ännu förekommer i vårt land, kan det lätt hända, att ett bref, som en part skickat med posten i förtröstan på, att detsamma skulle gå fram på tre eller fyra dagar, likväl icke kommer domaren till handa, förrän vadetiden är ute. Hos mig t. ex. kommer post endast tre dagar i veckan; då en avis om ett rekommenderadt bref kommer, återsänder jag avisen med nästa postbud, och det går således stundom åt fem dagar, innan brevet kommer mig till handa från poststationen. Vigtiga fatalier kunna på detta sätt gå förlorade. Ett annat ännu svårare förhållande ber jag att få påpeka. Det kan lätt vara någon formel brist i en skriftlig vadeanmälan. Kommer åter parten för att muntligen vädja, går det lätt att rätta hvad som möjligen kan brista. Får man deremot skriftligen vädja, har domaren ej tillfälle att hjälpa parten till rätta. Kammaren skall betänka, att dessa vad erläggas i allmänhet af personer, som bo i närheten af domaren och lätt komma i beröring med honom, och de flesta erlægga vad omedelbart efter domlösen, antingen sjelfva eller genom ombud. Jag tror således, att rätten att sända handlingar pr post i föreliggande fall icke är fördelaktig för den rättsökande allmänheten. Detta erkändes till och med af alla ledamöter i utskottet från Andra Kammaren; ingen reservation afgafs i denna del, och ingen fans, som, efter det man granskat förhållandena, ville hålla på ett dylikt förslag.

Jag kommer så till tillägget, att härads höfdingarna skola förordna en person att mottaga vad. Jag erkänner, att detta stadgande icke tilltalar mig synnerligen mycket, och jag tror, att man kunde hafva redt sig med de förhållanden, som nu äro rådande. Någon olägenhet af nu gällande stadganden torde väl endast i enstaka fall förekomma. Men det påyrkades inom utskottet med all bestämdhet, att någonting skulle göras i detta afseende, då det visat sig, att de nuvarande bestämmelserna, om också sällan, kunna leda till rättsförlust. Det är ju så, att man ovilkorligen skall inom dessa sju dagar erlægga vad hos domaren sjelf, och det är icke sällsynt, att en domare måste resa bort på embetsförrättning. Då får parten resa land och rike omkring efter domaren för att träffa honom. Jag skall be att få tala om ett fall, och jag gör det därför, att det är offentligt känt. För några år sedan hände det, att en person, som ville vädja, reste

till staden, der domaren bodde, och träffade domaren promenerande på gatan. Då han bad att få erlægga vad, svarade domaren, att han toge ej emot vad på gatan. Parten, som skulle resa hem på tåget några timmar derefter, sökte efter en stund domaren i hans hem, men denne var ännu icke hemkommen. Parten lade då sin dom på hans skrifbord samt lade vadeskillingen 1 kr. 50 öre bredvid. Domaren tog emellertid icke mot vadet, därför att det icke lemnats till honom själf, och parten gick således miste om sin rätt. Sådant är icke bra, äfven om man kan säga, att det är ett undantagsfall, och jag vågar påstå, att det är undantagsfall, att en domare är ögin och befolkningen. Men då sådant kan ske, så synes en förändring vara af nöden, äfven om, hvilket jag erkänner, det i ett eller annat fall kan möta svårigheter för domaren att förordna en person att taga emot vad. Men har han icke någon person i sitt hem, som han kan lita på, så får han engagera någon för de få dagar och timmar, då han icke kan vara tillstädes i sin bostad. Vidare sade den ärade talaren, att om så vore, borde också en bestämmelse finnas, att domaren skulle på tinget kungöra, hvem som egde rättighet att taga emot vad i hans ställe. Efter mitt förmenande ingalunda. Det är alldeles tillräckligt, att parten vet, att när han kommer till domarens bostad, har han rättighet att der erlægga vad, antingen till domaren själf eller till en annan person, som är skyldig att visa upp domarens skriftliga förordnande för honom att mottaga vadet.

Den ärade talarens sista anmärkning gälde det föreslagna stadgandet om lättnaden i afseende å styrkandet af fattigdom. Hittills har fattigdom skolat styrkas medelst bevis från pastor eller länsman eller annan kronobetjent. Nu står det, att man slipper erlægga vadeskilling, om domaren antager, att man är fattig. Det är ju blott domaren, som då förlorar 1 kr. 50 öre utan att fattigdomen blifvit med bevis styrkt. Jag kan ej inse någon olägenhet häri. Nu säger den ärade talaren, att på detta sätt har parten kanske obehörigen kommit till hofrätten fattigvägen och får der njuta samma förmån, men så har också hittills varit förhållandet beträffande utgift för protokoll. Om underdomaren funnit en person så fattig, att han skrifvit ut protokollet gratis, så får hofrätten finna sig i detta och också skrifva ut domen gratis. Mig synes, att hvad man i detta fall kan lätta för den fattige, bör man för visso göra och icke hålla på redan befintliga, ej nödvändiga hinderliga bestämmelser.

Jag tillåter mig således yrka bifall till paragrafen i den form, som den har i utskottets förslag.

Herr af Ekenstam: Jag vill ej underlåta att uttala en gensaga mot den öfverarbetning, som utskottet i denna paragraf gjort å Kongl. Maj:ts förslag. Jag skulle här vilja tillämpa, hvad den förste högt ärade talaren sade i ett annat sammanhang, nemligen att hvad som blifvit tillagdt tillkommit »skenbart i de rättssökandes intresse», ty då lagutskottet ansett sig böra i paragrafen utaga ett stadgande, att härads höfding vare pliktig skriftligen förordna någon, hos hvilken vädjas må, då härads höfdingen ej träffas i sin bostad, så är detta för visso i hvarje fall, då en domare vill vara tillmötesgående, något,

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)

som redan nu utan lagstadgande eller formaliteter i sjelfva verket tillämpas. Hos en domare, som ej är tillmötesgående, lärer visserligen det föreslagna stadgandet icke kunna, så vidt jag förstar, verka någonting, ty ännu finnes ej någon som helst bestämmelse om kanslitid, ej heller något stadgande om, att den person, som häradsbördingen förordnat att mottaga vad, skall anträffas under viss tid, eller om någon påföljd, derest denne skulle händelsevis vara borta, så att han är lika omöjlig att anträffa som domaren sjelf. För min del måste jag säga, att det helt enkelt är ett steg på den väg, på hvilken Riksdagen för någon tid sedan slagit in, nemligen att försöka komma fram med allehanda bestämmelser, som egentligen uteslutande höra till stadgandena om domsagas kansli. De fleste landtdomare önska för visso lifligt dylika stadganden, men skall lagstiftningen derom tillkomma på detta sätt, utan att Riksdagen antager lag om kanslitid, lokal eller ansvarighet för den, som representerar domaren, då har man slagit in på en väg, som är på en gång overksam och vilseledande. Jag tillåter mig därför för min del yppa, att den af utskottet tillsatta meningen, som börjar med orden: »häradsbörding vare pliktig...» och slutar med »rätteligen skett», måtte utgå, och att således Kongl. Maj:ts förslag måtte oförändradt bifallas.

Herr Leman: Den föregående talaren yttrade, att man här vore beroende af, om häradsbördingen vore tillmötesgående eller ej. Ja, om så vore förhållandet, vore redan detta ett skäl att få en ändring till stånd, ty på en embetsmans tillmötesgående eller icke tillmötesgående får ej den rättsökande allmänhetens väl eller ve bero. Det är emellertid ej så, att de öfverklagade missförhållandena skulle kunna afhjelpas endast genom välvilja från domarens sida. Frågan har en mycket större räckvidd.

Jag skall i likhet med utskottets ordförande relatera ett fall, som visar, huru man i förevarande afseende kan råka ut för rättsförlust. För åtskilliga år se'n hade kronan en rättegång i Jemtland. Afstånden der uppe äro ju, som vi veta, ganska stora. Kronofogden, som förde kronans talan, reste, för att anmäla vad, till staden, der domaren bodde, men fick der underrättelse om, att domhafvanden vistades långt derifrån på en syneförrättning. Ett af domarens biträden tog emellertid emot vadet; kronofogden hade ju ingenting annat att göra än att anmäla vadet. Men hvad hände? Jo, motparten fick reda på detta, gjorde invändning härom i hofrätten, och kronan förlorade sin talan på grund deraf, att häradsbördingen ej sjelf tagit mot vadet. Den vädjandes rätt är sålunda jemväl beroende derpå, att vederparten, i fall han få reda på, att annan än domhafvanden mottagit vadet, icke härom gör invändning i hofrätten. Sker så och finnes ej ett stadgande af ungefär det innehåll, som nu föreslagits, så förlorar parten sin talan. Det var därför vi inom utskottet talade så mycket om, huru man skulle kunna ordna så, att, om en part rest kanske många mil för att erlægga vad, han icke skulle behöfva hafva gjort denna resa förgäfvets, utan kunna erlægga vad, fastän domhafvanden vore borta.

Det är sant, att stadgandet ej är fullt tillfredsställande, men jag hoppas, att dess bristfällighet skall hjälpa oss att så småningom få hvad mången anser nödigt, nemligen en lag om ordnande af domsagas kansli. Till dess vi fått en sådan lag, tror jag, att föreskriften är god, och för min del anhåller jag därför om bifall till utskottets förslag.

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Herr Rudebeck: Efter den siste ärade talarens anförande skulle jag kunna afstå från ordet. Min mening är emellertid att yrka bifall till denna paragraf.

En föregående talare har framhållit, att paragrafen vore olämplig, sådan den nu är, och att den åtminstone ej borde antagas, innan man fått en lag om domsagas kansli. Jag önskar också lifligt, att en sådan lag så snart som möjligt måtte komma till stånd, men jag anser det icke vara välbefäktat att i afbidan derpå underlåta att införa den nu föreliggande bestämmelse, som onekligen kommer att blifva till synnerligt gagn för de rättsökande och äfvenså för domarena, och hvarigenom olika förfaringssätt från deras sida förekommes. I sammanhang härmed vill jag i anledning af en föregående talares uttalade åsigt, att vad borde *skriftligen* anmälas, säga, att enligt mitt förmenande skulle införandet af en bestämmelse härom icke lända de rättsökande till fördel. Detta vore nemligen att lägga på de rättsökande, i synnerhet de fattige, en tunga, som är alldeles onödig. Hvar och en vet ju, att parterna mången gång äro tillstädes vid tinget, då domen skall afkunnas. Att då parten icke skulle kunna till domaren, som han personligen träffar, få muntligen göra sin anmälan, att han vill erlægga vad, och således, för den händelse han icke är skrifkunnig, vara tvungen att anlita biträde för uppsättande af skriftlig vadeansökan, det synes mig icke vara lämpligt eller ens kunna rimligen ifrågasättas, utan nog må part hafva rättighet att muntligen få anmäla sitt vad för domaren.

Likaså är jag fullkomligt ense med lagutskottets ordförande derom, att ett stadgande derom, att vadeanmälan skulle få insändas med posten, i många fall komme att leda derhän, att domaren antingen finge taga upp en anmälan, såsom vore den riktigt inkommen, ehuru så icke vore förhållandet, eller också förklara den ogiltig, hvarigenom parten bragtes i den ställning, att han genom ett formfel förlorade sin rätt. Om man betänker, hurudana förhållandena äro å landet och svårigheten mången gång för allmogen att iakttaga formaliteter, så tror jag, att man måste medgifva, att det är stora skäl att så mycket som möjligt lätta denna svårighet och befria parten från iakttagandet af alltför många formaliteter, särskildt i skriftlig form. Jag ber att få yrka bifall till lagutskottets betänkande.

Herr Berg, Gustaf Axel: Endast några ord! Jag skall blott be att få säga, att jag för min del icke satt i fråga, att införandet af denna nya bestämmelse, att häradshöfding skall förordna någon annan att mottaga vad, skulle anstå, till dess vi få en lag angående domsagas kansli. Men jag har sagt, att, om ifrågavarande bestämmelser skulle komma till stånd, jag önskar ett stadgande, att för-

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)

ordnandet måtte tillkännagifvas å tinget, så att parterna få känne-
dom om det. Jag refererar ännu en gång till det fall jag påpekat,
att det är en tillförordnad domare, som icke har något biträde och
icke något kansli. Och det är väl alltid mindre besvär förenadt med
att tillkännagifva på tinget, att den och den förordnats att mottaga
vad, än att den förordnade kanske skall nödgas uppehålla sig i do-
marens bostad endast för mottagande af vadeanmälningar.

Man har gjort anmärkning mot, att vad skulle få insändas med
posten, därför att vadet är en handling, som förutsätter en pröfning.
Ja, naturligtvis skall det pröfvas, vare sig anmälningen göres munt-
ligen eller i bref. Men jag säger ännu en gång, att jag åtminstone
för min del skulle anse mig begå tjenstefel, om jag ej toge emot ett
med posten insändt vad, som jag ansåge komma från rätt person
och i rätter tid. Jag ser ej något ondt i, att i lag medgifves rätt
att insända vadeanmälningar med posten, då det är i lag medgifvet
att insända andra lika viktiga fataliehandlingar på det sättet.

Det kan ännu vara mycket att säga i denna sak, men jag vill
nu ej ytterligare upptaga kammarens tid mera än i en enda fråga.
Det skulle enligt förslaget bero på domarens *antagande*, om parten
är fattig eller icke, huruvida han skall få gå fattigvägen till hof-
rätten. Efter min mening vore det bättre, att man i detta afseende
bibehölle den nu gällande bestämmelsen, att »parten skall styrka sin
fattigdom eller den eljest kunnig är». Lagutskottets ärade ordförande
anser, att med den föreslagna lydelsen icke någon förändring skulle
ske härutinnan. Men i detta afseende måste jag vidhålla hvad jag
föret anført.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr
vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af förhand-
lingarna, att i afseende på förevarande paragraf yrkats: 1:o att den-
samma skulle godkännas; 2:o att motsvarande paragraf af Kongl.
Maj:ts förslag i ämnet skulle godkännas; och 3:o att paragrafen
skulle visas åter till utskottet.

Härefter gjordes propositioner jemlikt dessa yrkanden, och för-
klarades propositionen på godkännande af paragrafen i enlighet med
utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

2—6 §§.

Godkändes.

7 §.

Herr Leman: Som kammaren torde finna, har jag anført reser-
vation angående denna paragraf, men jag skall icke upptaga kam-
marens tid med att närmare motivera min reservation. Jag har nem-
ligen erfarit, att Andra Kammaren antagit Kongl. Maj:ts förslag, och
då lär det föga löna sig att här försöka genomdrifva ett annat. Jag
har intet yrkande.

Efter härmed slutad öfverläggning godkände kammaren den föreliggande paragrafen.

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)*

8—16 §§.

Godkändes.

27 kap.

Rubriken samt 1—4 §§.

Godkändes.

5 §.

Herr Leman: Beträffande denna punkt har jag icke samma skäl som nyss att icke framställa ett yrkande. Ty det har kommit till min kännedom, att Andra Kammaren med 138 röster mot 69 godkändt den af herr Zetterstrand och mig vid denna paragraf afgifna reservation. Jag skall därför anhålla att få taga kammarens tid något i anspråk för att närmare angifva anledningen till vår reservation.

Enligt nu gällande lag beror det på hofrätten att, då ett besvärsmål dit inkommer, antingen, om hofrätten finner de skäl, som anförts för ändringssökandet, sakna betydelse, afgöra målet genast utan att delgifning af besvären med motparten eger rum, eller å andra sidan, om, då målet första gången föredrages, det finnes kunna vara någon anledning att ändra underrättens utslag, att kommunicera målet. Enligt Kongl. Maj:ts af utskottet tillstyrkta förslag skulle det deremot i brottmål alltid förekomma delgifning. Tager man i betraktande, att genom de lättnader, som enligt nu föreliggande lagförslag beredas allmänheten vid fullföljd af talan i hofrätt och äfven hos Kongl. Maj:t, målens antal helt visst kommer att betydligt förökas, kan man med fog fråga: skall det vara nödvändigt att i alla brottmål, som dragas under hofrätts pröfning, besvara den icke ändringssökande med bördan af att afgifva förklaring? Det är visserligen sagt i motiveringen till Kongl. Maj:ts förslag, att, om utslaget blir fastställt, den icke klagande alltid får sina kostnader ersatta. Jag vågar emellertid på det bestämdaste bestrida rigtigheten af detta påstående. Oftast är det just ovederhäftiga och fattiga parter, som i klara saker fullfölja talan. I synnerhet torde detta blifva händelsen hädanefter, då part, genom anförande af besvär, kan hindra verkställigheten af ett ådömdt straff. Om än hofrätten tillerkänner den icke klagande en i allt fall ringa ersättning, är det därför likväl osäkert, om han kan få ut den af sin vederpart. Det säkra är, att han får betala statsverket för stämpeln till utslaget, ofta med föga hopp att af sin motpart kunna få ersättning ens för detta stämpelbelopp.

Det har vidare sagts, att för förklaranden kostnaderna icke behöfva blifva så stora, då det är honom medgifvet att insända för-

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)

klaringen med posten. Det kan ju vara mycket bra för förklaranden att hafva en sådan rätt, men gäller målet någonting af vigt, blir det nog ändock nödvändigt för honom att skaffa ombud.

Dermed må emellertid nu vara huru som helst, jag står ej ensam om min mening. Då förslaget var före i högsta domstolen, anförde justitierådet Petersson bland annat: »Af de brottmål, som för närvarande besvärsvis fullföljas i hofrätt, varda, enligt hvad rättsstatistiken ger vid handen, omkring hälften, utgörande för samtliga hofrätterna ett antal af 700 till 800 om året, afgjorda utan kommunikation». Vidare anmärkte samma justitieråd: »Äfven om man i fråga om kostnaderna icke tager hänsyn till klaganden, kvarstår dock alltid, att förklaranden får vidkännas en onödig utgift, som han i många fall icke kan få ersatt». Justitierådet Huss, med hvilken justitierådet Lilienberg instämde, yttrade bland annat: »Genom en dylik anordning komma i alla sådana mål, der någon utsigt till ändring ej förefinnes, afgörandet att väsentligen fördröjas, något, som åter uppenbarligen skulle för mängden medföra anledning att föra klagan allenast i syfte att uppehålla verkställigheten af underrättens utslag. För den klagandes motpart komme i fall, som här afses, kommunikationen att medföra ökade kostnader, för hvilka godtgörelse ofta nog ej kunde påräknas». Dertför instämde dessa justitieråd också eventuellt med justitierådet Petersson. Justitierådet Lindbäck instämde med justitierådet Petersson. Kammaren torde alltså finna, att fem justitieråd, eller alla utom en, som i denna fråga icke uttalade sig, haft den åsigt, att det icke vore lämpligt att föreskrifva, att hvart enda brottmål skall kommuniceras.

Då redan nu i synnerhet Svea hofrätt är belastad med en anseelig mängd brottmål, hvilket jag antager till ej oväsentlig del bero på det stora antal polismål från Stockholm, som dit inkommer, så skulle, om den ifrågavarande paragrafen finge den af Kongl. Maj:t och utskottet föreslagna lydelsen, hofrätten antagligen ytterligare betungas med en massa fyllerimal och andra bagatellmål, hvilka mot hvad nu är fallet skulle kommuniceras, ehuru i dem vid polisdomstolen full bevisning redan förebragts eller kanske till och med erkännande afgifvits. Likaså skulle alle i alla andra små ordningsmål, af hvilka hundratals ångä t. ex. öfverträdelse af föreskrifter rörande velocipedåkning och dylikt. En velocipedåkandes rock har t. ex. varit något för lång, så att en poliskonstapel ej kunnat se velocipedumret. Anmälan har gjorts och den akande har blifvit inkallad för polisdomstolen. Han har visserligen der blifvit frikänd, men poliskommissarien har besvärat sig i hofrätten. Ej nog med att den tilltalade måst inställa sig i polisdomstolen, han måste också afgifva förklaring till hofrätten. Och härvid tillåter jag mig fästa uppmärksamheten på, att enligt coutume, men visst icke enligt lag, en förklarande part, äfven om klagandens talan ogillas, nästan aldrig får ersättning sig tillerkänd, då klaganden är länsman eller annan allmän åklagare.

Slutligen torde böra beaktas, att en massa polismål, i hvilka klagan ofta föres blott för att åtminstone tills vidare hindra verkställig-

het af ådömdt straff, komme att i ej ringa mån fördröja afgörandet af andra viktigare mål.

Jag vill icke uppehålla kammaren längre vid denna paragraf, utan vill endast hemställa, att, beträffande densamma, kammaren måtte fatta samma beslut som Andra Kammaren och sålunda godkänna den af herr Zetterstrand och mig afgifna reservationen.

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Herr Trygger: Jag skall be att få göra ett yrkande, motsatt den siste ärade talarens. Jag vill nemligen yrka bifall till utskottets förslag.

Andamålet med den här föreslagna förändringen i gällande rättegångsordning är, som bekant, att minska arbetet i hofrätterna, att hofrätterna i stället för att behöfva sysselsätta sig två gånger med ett och samma mål skola få mera tid att använda till afdömande af andra mål, som vänta på afgörande. Detta lär väl vara en ganska vigtig synpunkt. Den siste ärade talaren har framhållit åtskilliga olägenheter af den föreslagna bestämmelsen. Men om man granskar förhållandena litet närmare, tror jag icke, att olägenheterna skola finnas så stora, som han ville hålla före.

För det första är här icke fråga om brottmål, der någon hålles häktad, så att derifrån intet skäl kan hemtas mot paragrafen. Men nu säger den föregaende talaren, att en dylik bestämmelse kunde gifva anledning till, att någon klagade blott för att de ådömda påföljderna af brottet ej skulle omedelbart gå i verkställighet. Hvad det beträffar, torde man böra erinra sig, att det i promulgationslagen till den ifrågavarande lagen finnes en bestämmelse, att beslut, hvarigenom någon blifvit i brottmål dömd att utgifva ersättning eller viss lös egendom, får gå i verkställighet på samma sätt, som om det vore gifvet i civilt mål. Der har man således ett medel mot den, som klagat blott och bart för att uppehålla domens verkställighet.

Beträffande återigen sjelfva straffet, är det visserligen sant, att underrättens dom ej kan verkställas, innan den vunnit laga kraft. För att emellertid inse verkan af den här föreslagna bestämmelsen, måste man tänka sig in i några konkreta fall. En person är fäld till straff, t. ex. böter, och klagat; huru skall det då förfaras enligt detta förslag? Jo, vare sig han har skäl för sin klagan eller icke, skall kommunikation ega rum. Ja, har han skäl för sin klagan, skall ju kommunikation ega rum äfven enligt nu gällande regler och jemväl enligt det förslag, som den siste ärade talaren förordade. Har han icke skäl för sin klagan, skall kommunikation ändock ega rum enligt Kongl. Maj:ts och utskottets förslag, och det är väl ingen skada, att den, som ej har något skäl för sin klagan, får vidkännas obehag derför. Det bör tydligen afskräcka honom från att klaga snarare än uppmuntra honom dertill.

Slutligen sade den siste talaren, att enligt detta förslag den icke klagande skulle få besvär med att ingifva förklaring, att detta kostade penningar, och att han kanske icke sedermera kunde utfå någon ersättning. På det svarar jag: är målet sådant, att det enligt nu gällande regler skulle kunna afgöras utan kommunikation och följaktligen skulle kunna afgöras utan kommunikation äfven enligt det

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.

(Forts.)

förslag, hvartill den siste ärade talaren yrkat bifall, kan den icke klaga, om denna paragraf antages, helt enkelt lugnt låta bli att afgifva förklaring. Han blir derigenom ej sämre stäld än enligt nu gällande regler eller enligt det förslag, hvartill den föregående talaren yrkat bifall.

Jag tror, att de herrar, som förfakta den åsigt, hvilken ligger till grund för reservationen, skjuta något öfver målet, och jag anhåller, herr vice talman, trots Andra Kammarens beslut, om bifall till utskottets förslag.

Herr Afzelius: Jag har föga att tillägga till hvad herr Trygger sagt. Naturligtvis ha vi här en sådan punkt, der man med skäl *kan* hafva olika meningar. Detta är icke det enda ställe i lagen, der en fördel står mot en nackdel och tvärtom, åt ena och åt andra hållet. För min del är jag i denna punkt af samma mening som Kongl. Maj:t och utskottet. Jag ansér det nemligen mycket olämpligt att till pröfning företaga ett mål, som icke är i komplett skick, så att man under alla förhållanden kan definitivt afgöra det, utan kanske måste uppskjuta afgörandet till framtiden. Afgöra det kan man utan kommunikation, om man vill afslå ändringssökandet, men man kan icke afgöra det, om man skulle anse, att ändring bör ske; i sådant fall måste motparten först höras. Den menskliga naturen är nu sådan — och domaren är derifrån icke fritagen — att man icke älskar att afgöra en sak, som icke är alldeles otvifvelaktig, om sådant icke är absolut nödvändigt. Så snart därför någon i rätten finner, att resultatet af pröfningen *kan* bli ändring, är det naturligt, om han tänker: jag vill ej afskåra möjligheten, låt oss hålla den öppen och kommunicera! Herrarne hörde nyss, att det är 50 procent af dessa mål, som afgöras utan kommunikation, och 50 procent, som kommuniceras. Men tro herrarne, att det också blir ändring i dessa 50 procent, som kommuniceras? Nej, visst icke. Jag minnes ej, huru många de mål äro, i hvilka det blir ändring: det är icke hälften af de kommunicerade. Det har varit coutume förr och är det väl ännu i hofrätterna, att, när någon ledamot begär kommunikation, de öfrige icke gerna sätta sig deremot, äfven om de skulle anse ändring icke böra ske. Detta system leder alltså till dubbel föredragning äfven i fall, der resultatet ändock till sist blir, att ändring ej sker. Hos Kongl. Maj:t kommuniceras målen utan föredragning, och detta är efter mitt förmenande det rätta.

Det var endast detta jag ville lägga till hvad herr Trygger nyss yttrade om fördelarna af Kongl. Maj:ts förslag i denna del. Det säges, att Andra Kammaren redan antagit reservationen, och naturligtvis får ett så godt förslag som det förevarande icke falla på skiljaktighet i en punkt som denna. Men jag tror icke heller, att det är någon fara därför. Med den utomordentliga skicklighet, med hvilken man nu för tiden verkställer sammanjemkningar, lär det icke blifva svårt att åstadkomma en sammanjemkning eller qvittning genom eftergift i en annan punkt. Skulle sådant möta svårighet, får jag för min del säga, att jag icke vill medverka till förslagets fall på grund

af olika beslut i denna punkt. Hellre skall jag *då* biträda Andra Kammarens beslut.

För närvarande yrkar jag emellertid bifall till Kongl. Maj:ts och utskottets förslag.

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.*

(Forts.)

Herr Hasselrot: Den siste, mycket ärade talaren framhöll, att de olika förslagen i denna fråga hade fördelar och olägenheter, som något så när motvägde hvarandra. Med mig har — det får jag öppet erkänna — förhållandet varit det, att jag först stod bland reservanterna, instämmande med herrar Zetterstrand och Leman. Men då jag liksom den siste talaren hårdt höll på, att lagförslaget skulle hafva framgång, och erkände, att fördelarne i det kongl. förslaget äro ungefär lika stora som fördelarne enligt reservationen, släppte jag denna. Nu är emellertid förhållandet annorlunda, sedan Andra Kammaren antagit reservationen. Jag tror icke, att det blefve så lätt, som den siste talaren föreställer sig, att åstadkomma en sammanjemkning i denna del eller qvittning genom eftergift på annat håll. Jag ber därför att få framlägga för kammaren de sakliga skäl, som tala för bifall till reservationen.

Såsom det nu tillgår, föredrages ett sådant brottmål, hvarom här är fråga, af en fiskal i hofrätten, och derest anledning finnes, att underrettens utslag bör ändras, utställes målet till kommunikation, hvar efter, då handlingarne återkommit, målet åter föredrages och slutligen dömes i detsamma. Om åter målet är af beskaffenhet, att hofrätten genast finner det deri af underrätten meddelade utslaget böra fastställas, dömes ex incommunicato, i hvilket fall parterna vanligen erhålla hofrättens utslag redan efter sex veckor. Detta sistberörda förfarande har hittills egt rum i omkring 50 procent af alla dessa mål. Således hafva parterna i omkring halfva antalet mål vunnit den fördelen att utan annan kostnad än lösen för utslaget få ett hastigt och bestämdt besked. Nu har åter ifrågasatts, för att den andra hälften af målen icke skall behöfva föredragas två gånger och sålunda för att arbetsbördan i hofrätten skall blifva minskad, att alla brottmål skola kommuniceras. Hofrätten skulle ju då slippa preliminärföredragning af dessa mål, som ovilkorligen skulle kommuniceras, och i stället hinna afgöra andra mål. En del parter skulle sålunda genom den ifrågasatta anordningen vinna en fördel på andra parter bekostnad. Ingen lär väl fästa sig vid, om det blir någon ökning i hofrättsembetsmännens arbetsbörda för deras skull. De äro ju till för allmänheten. Antages reservanternas förslag, vinnes gifvetvis den fördelen för ett stort antal parter, att deras mål blifva snabbare och utan nämnvärd kostnad afgjorda. Antages Kongl. Maj:ts förslag, vinnes den fördelen, att andra mål fortare komma till afgörande. Då det nu faktiskt är så — och det är ju icke anledning att antaga annat, än att detta förhållande skall få fort fara — att halfva antalet af de mål, som det här gäller, kan afgöras efter allenast en föredragning, och med den af Kongl. Maj:t föreslagna anordningen endast skulle vinnas något ökad tid för hofrätten att afgöra andra mål, torde det vara skäl att antaga reservationen.

Talaren på koppbergsbänken sade, att man ju kunde unna

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.

(Forts.)

den part, som klagade utan skäl, att han finge vidkännas ökad kostnad och finge betala motparten för dennes besvär. Ja, det kunde så vara, om alla, som klagade utan skäl, också klagade i ond tro, men många, som klaga utan skäl, göra det i god tro, utan att de förstå, att de ha orätt. Det är då en högst väsentlig fördel, att man med så liten kostnad som möjligt kan få klart besked om, att det icke kan blifva ändring.

Alltså: från båda de nu berörda synpunkterna, både från saklig synpunkt och med hänsyn till det beslut, som Andra Kammaren fattat, tror jag, att det är klokt att antaga reservationen. Jag tillåter mig därför att yrka bifall till densamma.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr vice talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas i enlighet med utskottets förslag, dels ock att kammaren skulle antaga det förslag till paragrafens lydelse, som innefattades i den härom af herrar Zetterstrand och Leman vid utlåtandet afgifna reservation.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af paragrafen i enlighet med utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i aledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner lagutskottets förslag till ändrad lydelse af 27 kap. 5 § rättegångsbalken,¹ röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag till paragrafens lydelse, som innefattas i den härom af herrar Zetterstrand och Leman vid utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56;

Nej—50.

6—19 §§.

Godkändes.

29 kap.

4 §.

Godkändes.

30 kap.

Rubriken samt 1—15 §§.

Godkändes.

16 §.

Herr Leman: Mot den lydelse, som utskottet föreslagit i denna paragraf, har jag reserverat mig dels tillsammans med några andra ledamöter och dels ensam. Den reservation, som jag afgifvit tillsammans med herr Hasselrot m. fl., torde väl desse komma att närmare utveckla. Jag vill med afseende derå blott anmärka, att, då det genom lagförslaget beredes ej få lätnader för ändringssökande hos Kongl. Maj:t, man väl, å andra sidan, borde på något sätt förebygga, att alltför många mål dragas under högsta domstolens pröfning. Det är därför vi i den gemensamma reservationen framställt förslag, att revisionsskillingen skulle sättas, om än icke så högt, som erfordrades, för att den skulle fullt motsvara den revisionsskilling, som bestämdes år 1734, med hänsyn tagen till den förändring, som myntvärdet sedan dess undergått, så dock till 400 daler. I denna del tillåter jag mig ytterligare blott anhålla, att kammaren måtte biträda herr Hasselrots m. fl. reservation.

Till befördrande dels af nyssnämnda syfte och dels af rättssäkerheten, har jag dessutom ansett, att man borde bibehålla det stadgande, som nu förekommer i 30 kap. 5 § rättegångsbalken om skyldighet för den, som förlorat i hofrätt, att nedsätta hvad dömdt är eller, der penningar skola gäldas enligt domen och sådana ej finnas, att i stället nedsätta guld eller silfver eller med ed betyga, att han det ej eger. Enligt det föreliggande förslaget skulle denna skyldighet upphöra. Grunden till nu gällande stadgande är naturligtvis den, att lagstiftaren presumerat eller antagit, att den, som vunnit i hofrätten, ock verkligen har rätt, samt därför ansett, att han temligen snart borde få komma till denna sin rätt.

Som sagdt, nu har emellertid föreslagits, att skyldigheten att nedsätta hvad dömdt är skulle upphöra, och den skulle icke ersättas med något utöfver den rättighet, den vinnande redan har, att få utmätning. Dermed är den vinnande dock föga betjenad, om man icke tillika bibehåller den ed jag nyss onämnde, den s. k. manifestationseden. Då nemligen exekutor kommer till en person, kan ju denne ega aktier och värdepapper till ganska högt belopp, men han behöfver ej hafva dem hemma hos sig. Kommer icke vidare någon manifestationssed att finnas, så säger gäldenären kanske, att han icke har något att framlemna till utmätning, och då utfärdas fattigdomsbevis. Då

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken
(Forts.)*

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)

fordringsegaren ej kan utverka föreläggande för gäldenären att gå ed, kan han sålunda ej utfä något. Man skulle ju kunna tro, att resultatet äfven enligt nu gällande lag skulle blifvit precis detsamma; men i detta afseende ber jag allenast att exempelvis få hänvisa till två handlingar, hvilka lemnats mig och hvilka äro mycket korta, men icke desto mindre mycket betecknande. Jag skall tillåta mig att referera dem, med uteslutande af parternas namn. I en rättegång, som afgjordes af Svea hofrätt den 7 december 1900, sände den part, som vunnit i hofrätten, domen till utmätning. Han erhöll derpå följande bevis: »Att vid utmätningförsök, som den 11 december 1900 egde rum hos handlanden» X., »för uttagande hos honom af» Y. »tillkommande fordran 1,369 Francs» etc., »enligt Stockholms rådstufvurätts dom den 12 mars 1900 samt Kongl. Maj:ts och rikets Svea hofrätts dom den 7 december 1900, hos bemälda» X. »icke anträffades några utmätningbara tillgångar till gäldande af berörda skuld, varder, i öfverenstämmelse med förste stadsfogdens i Stockholm dagbok i utsökningsmål för år 1900, härmed på begäran intygadt.» (Namn). Om föreliggande förslag då varit lag, hade den förlorande parten med stöd af detta bevis kunnat saklöst trakassera sin motpart. Han hade då utan vidare fått draga målet under Kongl. Maj:ts pröfning, och om utslaget blifvit fastställt, är det antagligt, att vid nytt utmätningförsök han likaledes befunnits sakna utmätningbara tillgångar. Men hvad inträffade, tack vare nu gällande lag, då den förlorande parten ville draga målet under högsta domstolens pröfning? Jo, någon tid efter utmätningförsöket den 11 december ingafs, före inställelsen i högsta domstolen, till Svea hofrätt ett så lydande bevis: »Till fullgörande af Kongl. Maj:ts och rikets Svea hofrätts den 7 december 1900 gifna dom i sak emellan» X. och Y. »har» X. »såsom i taka händer nedsatt» allt, som genom utslaget blifvit honom ädömdt. På detta sätt kunde den, som vunnit, få säkerhet för utfående af hvad som blifvit honom tillerkändt. Det är den ena sidan af saken, nemligen den, att den förlorande parten blifvit tvungen att nedsätta utdömdt belopp, därför att han ville draga saken under högsta domstolens pröfning. Den andra sidan af saken är den, att om detta förslag blir lag, kommer enligt min öfvertygelse ett högst betydligt antal revisionssaker att fullföljas hos högsta domstolen, därför att den förlorande parten icke behöfver fullgöra domen för att få fullfölja talan; och den, som ej är hederlig, kan alltid sticka undan sina lösa tillgångar.

Det är på dessa grunder, som jag i denna del anhåller att få yrka återremiss af de begge sista styckena i paragrafen.

Herr Afzelius: Jag har redan förut för kammaren sökt framhålla den basis, på hvilken jag har velat stödja mitt yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts förslag och afslag å utskottets hemställan i afseende å revisionsskillningens belopp. Jag sökte nyss visa, att balansen i högsta domstolen är så stor, som den rimligen kan vara utan att verka stagnation i rättsskipningen, och vidare att det just är revisionssakerna, som äro de tyngsta och svåraste och som hafva en naturlig tendens att ökas. Vid sådant förhållande ligger ju vikt på att göra någonting för att motverka ett för stort tillflöde af mål i all-

mänhet och särskildt af dessa. Kongl. Maj:ts förslag innehåller, såsom jag nämnde, i sådant syfte, att justitiekanslerns tillstånd fordras för fullföljd af åklagares talan i brottmål och att revisionskillingens belopp höjes. I afseende å fullföljd af talan i revisionsaker är det dock att märka, att Kongl. Maj:ts förslag också innefattar en utsträckning af rätten att för fattigdom befrias från erläggande af revisionskillingen, men också å andra sidan lättnader, som äro afsedda att på ett förståndigt sätt motverka detta, så att medellösa kunna blifva fria från erläggande af denna afgift. Jag sade första gången, jag hade ordet, att jag hoppades, att de återhållande faktorerna skulle uppväga de lättnader, som äro af Kongl. Maj:t föreslagna. I fråga om revisionsaker äro dessa lättnader befrielse från borgen för kostnad och skada och, hvad den siste ärade talaren fäste sig vid, från fullgörande af domen. Det är med synnerlig tvekan, jag är med om denna förändring i afseende å fullgörande af domen; denna förändring medför dock vissa praktiska fördelar. Men så mycket starkare måste jag då hålla på, att revisionskillingen sättes till det belopp, Kongl. Maj:t föreslagit. Utskottet har emellertid uttalat, att revisionskillingen icke bör höjas öfver det nuvarande beloppet 100 kr. — 200 daler — och detta, oaktadt utskottet är med om att taga bort alla öfriga nu gällande prestanda i revisionsaker och oaktadt utskottet är med om att göra ändringssökandet lättare för medellösa än förut — således endast lättnader, ingenting i motsatt riktning. Hvad har utskottet för skäl till detta? Det är ju alldeles klart, att följden häraf måste blifva en högst väsentlig ökning af revisionsakerna, och om det blir en väsentlig eller endast någon ökning af revisionsakerna, så är det påtagligen slut med det jemvigtsläge, man trodde sig hafva uppnått genom 1897 års ändring af arbetsättet i högsta domstolen.

Hvad har nu utskottet för skäl? Jo, säger utskottet: »förmågan att gälda den förhöjda revisionskillingen kan ej rättvisligen sättas såsom måttstock för fullföljdsanspråkets rättmätighet». Jag får säga om detta, att jag sällan läst någonting, som varit sannare, men också sällan någonting, som varit mindre öfvertygande. Kan utskottet hitta på någon sådan måttstock, något kännemärke, så att man kan se, så att säga, utanpå saken, om fullföljdsanspråket är rättmätigt eller icke? Något sådant finnes sannerligen icke; först när man pröfvat saken, kan man veta, om fullföljdsanspråket varit rättmätigt eller icke. För öfrigt, är det mer rationellt att hafva en revisionskillning af 200 daler än af 400 daler? Det kan med alldeles samma skäl sägas: »Förmågan att gälda — den icke förhöjda — revisionskillingen kan ej rättvisligen sättas såsom måttstock för fullföljdsanspråkets rättmätighet». Det är lika irrationellt det ena som det andra. Men i det ena fallet verkar den mer, i det andra mindre — det är skillnaden. Jag tror icke, att det finnes något land, äfven med en modernare processlagstiftning, som icke har någon artificiell begränsning af rätten att fullfölja talan i högre rätt. De flesta hafva en »summa appellabilis», d. v. s. att när tvistens föremål icke uppgår till ett visst värde, så får man icke gå till högre instans med saken... Äfven den moderna processlagstiftningen kan icke undvara detta. Äfven om sådant skulle

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.*

(Forts.)

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balcken.
(Forts.)

man kunna säga med utskottet: »värdet af tvisteföremålet kan icke sättas såsom måttstock för fullföljdsanspråkets rättmätighet». Naturligtvis måste detta vilkor alltid blifva godtyckligt, irrationellt; det är den praktiska nödvändigheten, som framtvingar denna utväg. Vi hafva nu haft revisionsskillingen — och vi ämna ju behålla den, utskottet har icke föreslagit dess afskaffande — i stället för »summa appellabilis», men vi måste naturligtvis i någon mån modifiera revisionsskillingens storlek efter tidsförhållandena. År 1734 var ett belopp af 200 daler någonting helt annat än nu; skulle vi försöka att uppnå ett motsvarande värde nu, så skulle vi komma till ett helt annat belopp än 400 daler.

Är verkligen detta belopp någonting så förskräckligt, dessa 200 kronor, som skola erläggas för att söka ändring hos Kongl. Maj:t? Jag vagar påstå, att det knappt finnes något land, der de rättegångsavgifter, som upptagas i allmänhet, äro af så minimal storlek som hos oss. I ett annat land skulle säkerligen 200 kronor anses vara ett icke oskäligt belopp för tillstånd att gå till högsta instans, äfven om denna afgift skulle tillfalla statskassan definitivt. Nu göres hos oss den modifikation, att om domen ändras, så får sökanden revisionsskillingen tillbaka; detta kan ju icke förringa befogetheten af att hafva en sådan afgift, utan tvärtom.

Som sagdt, detta är rent praktiska skäl. Utskottet hänvisar dock på någonting annat, som skulle bilda motvigt — jag höll på att för-gäta det. Utskottet hänvisar till, att man skall ådöma straff, i fall ändringssökandet är oberättigadt. Man skall sätta straffmaskinen i gång för att på det sättet afskräcka parter från att gå till högsta domstolen. Ett sådant stadgande hafva vi haft i lagen sedan 1734. Under hela den tid jag haft äran tillhöra högsta domstolen, kan jag icke erinra mig, att det ens satts i fråga att tillämpa detta stadgande, och jag tror, att man får gå 25 eller 30 år tillbaka i tiden för att finna något fall, då högsta domstolen verkligen gripit till användning af dylikt straff. Ja, säger utskottet, det beror på någonting särskildt. Der står nemligen nu i lagen, att om någon »emot bättre vett och klara skäl dragit saken under Konungen, böte» etc.

Nu har Kongl. Maj:t och utskottet tagit bort orden »bättre vett och», och således kommer stadgandet endast att förutsätta, att ändring sökes »emot klara skäl». Det, menar utskottet, kommer att medföra en högst väsentlig förändring: det kommer att gå mycket lätt att få parter dömda efter detta stadgande; därför komma de att akta sig. Jag vågar bestämdt bestrida riktigheten af detta antagande. Jag tror icke, att detta stadgande kommer att i någon nämnvärd mån tillämpas mer hädanefter än förr. Och hvarför? Jo, först och främst därför, att det är ganska svårt att säga, hvad som menas med »klara skäl». Det kan vara ganska lätt att säga, hvad som är klara skäl, för justitieråden, som sitta och döma, men icke så för den stackars parten, som kommer med sina skäl och tror, att de äro goda och att han skall få ändring. Och det är väl för honom, motskålen skola vara klara. Det ligger någonting motbjudande i detta, att om en part, om hvilken man icke får antaga, att han handlar mot bättre vett, således i tro på sin rätt, kommer och begär att få den, så skall

man svara honom: nej, min vän, du har icke rätt, du kan icke få hvad du begär, men du skall få något annat, du skall få 500 dalers böter! Jag tror, att detta nästan aldrig kommer att tillämpas. Det må vara svaghet, men det är en naturlig, förlätlig svaghet. Detta stadgande kan aldrig komma att få den innebörd, som utskottet vill tillägga detsamma.

Da man i alla afseenden gjort lättnader för fullföljden af revisionssaker, då dessa saker hafva en naturlig tendens att stiga i antal och då utskottets förslag icke innefattar någon som helst motvigt, anhåller jag, att kammaren ville i denna del bifalla Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Trygger: När man skall skriva en processlag, torde det väl vara obestriddigt, att hufvudvigten icke får läggas på, huruvida en högre eller lägre domstol får mer eller mindre arbete; detta kan väl åtminstone icke få vara en absolut afgörande synpunkt. Man eger icke beröfva parterna den befogenhet, som rättvisligen bör tillkomma dem, förrän man uttömt alla medel, som stå till buds, att sätta den ifrågasvarande domstolen i stånd att fullgöra sin uppgift. Nu är det visserligen sant, att genom denna lag, som här delvis antagits, tillträdet särskildt till högsta domstolen blifvit betydligt underlättadt, och därför har man sagt, att man måste hafva ett medel för att hämma den härigenom uppkommande ökningen i målens antal i högsta domstolen. Jag är äfvertygad, att man måste vara betänkt på dylika medel, men jag anser, att man endast bör använda rättvisa medel — och det är icke det medel, som man här förordat.

Först sade min ärade vän på stockholmsbänken, att det är af vigt att uppehålla enbeten i rättsskipningen, och därför får icke högsta domstolen bestå af för många ledamöter. Men, mina herrar, det finnes enhet i rättsskipningen i andra länder också; nog uppehålls den i Tyskland med en högsta domstol, som är så stor, att jag icke tror, att det kan ifrågasättas, att vi skulle hafva en så stor högsta domstol. Hvarför skulle det icke kunna gå för sig här också? Det skälet torde således icke kunna anses öfverbevisande.

Vidare anförde min ärade vän ett annat skäl, nemligen att ju större antalet ledamöter blir, desto svårare skulle det vara att uppehålla nivån inom högsta domstolen. Det ligger otvifvelaktigt någonting i detta påstående. Det är svårare att i ett land få 24 verkligt skickliga jurister än 18. Med afscende härpå vill jag dock erinra, att år 1810 var det ju 12 ledamöter i högsta domstolen, och då var invånareantalet i Sverige endast hälften så stort som nu. Då kvarstod dessutom den inskränkningen, att hälften af ledamöterna i högsta domstolen skulle vara adelsmän och andra hälften ofrälse. Oaktadt denna begränsning, gick det och gick mycket bra. För öfrigt tror jag, att den erfarenheten icke så sällan gjorts, att personer, äfven utan att ega någon mera framstående begåfning, när de fått en större och betydelsefullare uppgift, så småningom vuxit in i denna uppgift; de hafva blifvit bättre i mån af de större kraf, som ställts på dem, än hvad de eljest skulle hafva blifvit. Alldeles oberoende

*Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)*

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.

(Forts.)

häraf tror jag för min del, att man med litet god vilja skulle kunna leta upp här i landet personer, som vore väl kvalificerade såsom ledamöter i högsta domstolen, äfven om man ansåge sig behöfva höja ledamotsantalet utöfver det nuvarande.

Jag vill slutligen fästa uppmärksamheten på, att arbetsstättet i högsta domstolen möjligen skulle kunna ändras så, att arbetsprodukten blefve större, särskildt derigenom, att de olika afdelningarne så vidt möjligt behandlade samma slags mål, så att en afdelning behandlade alla brottmål o. s. v. Så sker i utlandet, och detta har föranledt en mycket större och, jag vågar säga, äfven bättre arbetsprodukt. Ty äfven med de stora kvalifikationer, som vi äro vana att se hos högsta domstolens ledamöter, är det säkert, att äfven der arbetets fördelning skulle gifva ett bättre arbetsresultat, än när samma person skall sysselsätta sig med mål af olika beskaffenhet.

Jag vågar således ifrågasätta, huruvida man icke, äfven om den arbetsbördan, som är lagd på högsta domstolen, skulle blifva större, skulle kunna finna något annat medel för att sätta högsta domstolen i stånd att fullgöra detta arbete. Ty — såsom jag nyss sade — det medel, som här anvisats, är enligt min mening icke rättvist. Den föregående talaren sade, att om det är orättvist eller oskäligt att taga 200 kronor, så är det också orättvist eller oskäligt att taga 100 kronor. Med en sådan argumentation tycker jag, att man icke kommer långt. När man tillgriper ett medel, som i sig icke är billigt, så blir det naturligtvis så mycket obilligare, ju större den bördan är, som lägges på den, hvilken träffas deraf. Den ärade talaren sade, att år 1734 voro 200 daler en mycket större summa än 200 kronor nu. Ja, men, mina herrar, år 1734 intog högsta domstolen eller, rättare sagdt, Konungen i rådet en helt annan ställning än den, som högsta domstolen har enligt detta förslag. Högsta domstolen enligt detta förslag är ingenting annat än en vanlig instans, högsta domstolen år 1734 var någonting exceptionelt, en instans, dit tillträde endast undantagsvis beviljades; och jag får säga, att min personliga uppfattning är den, att anledningen, hvarför man redan snart efter Svea hofrätts upprättande icke lät hofrätten vara högsta instans, utan förbehöll regeringen i rådet afgörandet i högsta instans, var, att regeringen icke ville släppa ifrån sig afgörandet af de stora och viktiga processerna, utan ville själf bestämma deras utgång. Då drog man till med en revisionsskilling, som var mycket betydlig; 100 kronor var, såsom herrarne veta, en mycket betydande summa på sexton- och sjuttonhundredatalen. Denna summas storlek kan således icke åberopas såsom skäl för att nu höja revisionsskillingen.

Hvarför är då denna revisionsskilling icke i enlighet med rättvisans fordringar? Jo, medan den, som är fattig, får gå fattigvägen, och för den, som är burgen, det icke spelar någon roll, om han får betala 100 eller 200 kronor, träffar den höjda revisionsskillingen hårdt den mindre burgna medelklassen, hvars processer i allmänhet icke röra sig om mera än några hundra kronor. För denna klass är det en ganska viktig sak, om man skall betala 100 eller 200 kronor, när man icke vinner hos Kongl. Maj:t. Enligt mitt för-

menande komme höjningen af revisionsskillingen att medföra den påföljd, att denna klass blir totalt utesluten från möjligheten att gå till högsta domstolen med det stora flertalet af sina processer.

Den förre talaren anförde till sist, att i andra länder eger man ju medel för att hejda tilloppet af mål till högsta instansen. Ja, det är sant, men man har icke medel, som endast träffa en viss klass, utan sådana, som träffa alla processer af viss beskaffenhet. Det är en ytterst väsentlig skilnad. Här är ett medel, som blott träffar den klass jag nämnde. Man skulle möjligen kunna försvara detta, i fall de prestanda, som man vill efterskänka, vore någonting speciellt för denna klass, som jag talar om. Men så är det visst icke. De prestanda, som efterskänkas, äro i det hela lika för alla. Således hafva de, som visserligen icke äro utfattiga men ej heller burgne, icke fått några särskilda förmåner.

På grund af hvad jag nu haft äran anföras, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sörensson: Herr grefve och talman! Mina berrar! Det kan ju vara svårt nog att yttra sig i en så juridisk fråga som denna; men då jag med min röst bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit, anser jag mig dock böra yttra några ord. Jag skall blott fästa mig vid frågan om revisionsskillingens belopp. Så vidt jag kunde fatta, hade den ärade talaren på stockholmsbänken egentligen endast ett skäl för att yrka revisionsskillingens höjande till 400 daler, nemligen det att eljest högsta domstolen skulle bli så öfverhopad af revisionsaker, att den ej kunde hinna med dem. Jag vädjar till kammaren, om detta kan vara ett giltigt skäl att höja revisionsskillingen så, att mängden af bristande tillgång hindras dragas sin sak under högsta domstolens pröfning. Det svenska folket är ett lojalt folk, men sedan urminnes tider har det varit vant att få gå till sin konung — i detta fall till konungens högsta domstol — och der få sin sak afgjord. För ett afgörande der, böjer detta folk sig villigt, men lägger man hinder i vägen för det att gå till kungs, då skulle detta tagas illa upp; och en dylik åtgärd synes både orätt och olämplig. Tydligt är, att hundra kronor spela vida större rol för den fattige än för den mera burgne. Nu invänder man, att den förre kan gå fattigvägen. Ja, några, de fattigaste kunna det; men emellan desse och de burgna står, som den siste ärade talaren påpekade, en mycket stor klass för hvilken en dylik ökad utgift skulle kännas ganska tung. Och jag kan icke förstå, hvarför man då skulle här lägga på en ny börda.

Jag ber, af dessa humanitetsskäl, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Annerstedt: Då jag icke varit i tillfälle att ähöra den här förda diskussionen, vill jag inskränka mig till att redogöra för Andra Kammarens beslut angående en föregående paragraf. Utskottet lägger i motiveringen en viss vikt derpå, att 29 kapitlets 4 § erhållit en något ändrad lydelse mot motsvarande stadgande i gällande lag. I gällande lag heter det nemligen: »Pröfvas

Lagförslag
om ändring
i vissa
delar af
rättegångs-
balken.
(Forts.)

det, att han, *emot bättre vett och klara skäl*, dragit etc.»; medan det åter här skulle heta: »finnes någon hos konungen *mot klara skäl* klaga etc.». Emellertid har Andra Kammaren med afslag å utskottets hemställan i denna del, antagit reservationen, så att början af detta stadgande skulle få behålla oförändrad sin lydelse i nu gällande lag.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, med anledning af de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner komme att göras först beträffande första stycket och sedan rörande återstående delen af föreliggande paragraf. Därefter yttrade herr talmannen, att i afseende å första stycket yrkats, dels att detsamma skulle godkännas, dels ock, af herr *Afzelius*, att ifrågavarande stycke skulle godkännas med den ändring, att orden »tvåhundra daler» utbyttes mot »fyrahundra daler».

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till det af herr *Afzelius* framställda yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner första stycket i lagutskottets förslag till ändrad lydelse af 30 kap. 16 § rättegångsbalken, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande stycke med den ändring att orden »tvåhundra daler» utbytas mot »fyrahundra daler».

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—34;

Nej—71.

Vidare yttrade herr talmannen, att beträffande återstående delen af den föreliggande paragrafen yrkats, dels att densamma skulle godkännas, dels ock, att den skulle visas åter till utskottet.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af ifrågavarande del af föreliggande paragraf vara med öfvervägande ja besvarad.

17—32 §§ samt den föreslagna lagens ingress och rubrik.

Godkändes.

Punkterna 2—5.

Utskottets förslag godkändes.

Utskottets i utlåtandet gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens beslut vid föredragningen af de särskilda lagförslagen.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 56, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor,

n:o 57, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, och

n:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo statsutskottets den 20 och 23 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor.

Om beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor.

Herr Sandberg: Utan att framställa något yrkande, vill jag endast uttala mitt beklagande af att, genom ett bifall till statsutskottets nu framställda förslag, den viktiga frågan om barnmorskornas pensionering blifver ytterligare uppskjuten.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll utskottets i nu föredragna utlåtande gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande tredje särskilda utskottets den 20 och 23 i denna månad bordlagda memorial n:o 7, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af de i utskottets utlåtande n:o 1 intagna förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken.

*Punkten A.**Mom. 1.*

*Samman-
jemknings-
förslag i
fråga om lag
angående er-
sättning för
skada till
följd af
olycksfall i
arbete m. m.*

Friherre Klingspor: Då det var på mitt yrkande, som denna paragraf vid ärendets behandling i Första Kammaren erhöill den formulering, i hvilken paragrafen vid sammanjemkningen förelegat, ber jag att få yttra några ord.

Under den föregående diskussionen i dag har af en aktad ledamot framhållits det utomordentliga sätt, hvarpå sammanjemkningar ske — och kanske har man här en exponent för detta — då i särskilda punkter hvardera kammaren föreslås att biträda den andras beslut. Hvad Första Kammarens beslut i realiteten afsåg var emellertid det, att innan en arbetsgifvare skulle vara skyldig att enligt lagen bära ansvar för sina arbetare, dessa borde åtminstone hafva sken af fast anställning hos arbetsgifvaren. I det ursprungliga förslaget uppställes åtta dagar såsom minimum, men Första Kammaren fastställde gränsen till fjorton dagar. Detta afser naturligtvis, att en arbetsgifvare icke skall blifva öfverraskad, då en arbetare säger sig vara i hans arbete och på denna grund yrkar ersättning, och att arbetsgifvaren skall hafva någon trygghet för, att ingen af hans underordnade anställer i arbetet någon person, som arbetsgifvaren kanske icke vill hafva eller anser icke vara arbetsduglig eller användbar. För att icke trakasserier i detta afseende skulle uppstå, har jag framställt mitt yrkande derom, att en bestämd minimitid skulle fastställas. Jag anser, att ett borttagande af denna bestämmelse skulle alldeles förrycka en af grundprinciperna för denna lag. Dessutom vidhåller jag den uppfattning, jag uttalade, då frågan förra gången var före, eller att lagen, sådan den då var affattad, skulle komma att verka alldeles ojemnt. Med den utveckling, som lagen skulle få genom de ifrågasatta förändringarna, skulle dessa ojemnheter komma att framträda ännu starkare.

Jag föreställer mig för den skull, att Första Kammaren gör rättast i att vidhålla det beslut, som kammaren i denna punkt en gång fattat, och tillåter jag mig därför yrka, att kammaren måtte afslå det här framställda sammanjemkningsförslaget.

Friherre Lagerbring: Jag skall endast be att med hänvisning till utskottets motivering få yrka bifall till utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talmannen yttrade, att i afseende på förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och vidhålla sitt förut i frågan fattade beslut.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jemlikt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad särskilda utskottet hemställt i punkten A mom. 1 af memorialet n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och vidhåller sitt förut i frågan fattade beslut.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—80;

Nej—33.

Mom. 2.

Lades till handlingarna.

Mom. 3—5.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten B.

Utskottets hemställan bifölls.

Herr talmannen hemställde, att som tiden vore temligen långt framskriden, behandlingen af de två på dagens föredragningslista återstående ärendena finge uppskjutas till ett kommande sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, hvilka under dagen bordlagts första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde;

hvarjemte kammaren, likaledes på hemställan af herr talmannen, medgaf, att de anslag, som utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 4,52 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
